

Univerzita Karlova v Praze

Filozofická fakulta

Ústav informačních studií a knihovnictví

Studijní program: informační studia a knihovnictví

Studijní obor: informační studia a knihovnictví

Bakalářská práce

Jaroslava Beranová

Charles Ammi Cutter a jeho přínos pro věcné pořádání informací

Charles Ammi Cutter and his contribution to knowledge organization

Praha 2010

Vedoucí práce: Mgr. Linda Jansová

Oponent bakalářské práce:

Datum obhajoby:

Hodnocení:

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala samostatně a výhradně s použitím citovaných pramenů, literatury a dalších odborných zdrojů.

V Praze, dne 5. srpna 2010

.....
podpis studenta

Identifikační záznam:

BERANOVÁ, Jaroslava. *Charles Ammi Cutter a jeho přínos pro věcné pořádání informací [Charles Ammi Cutter and his contribution to knowledge organization]*. Praha, 2010-08-05. 56 s. Bakalářská práce (Bc.). Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, Ústav informačních studií a knihovnictví. Vedoucí bakalářské práce Linda Jansová.

Abstrakt:

Bakalářská práce pojednává o díle Charlese Ammiho Cuttera a jeho přínosech v oblasti věcného pořádání informací. Nejprve nastiňuje obecnou situaci ve věcném pořádání informací ve druhé polovině 19. století, se zaměřením na anglo-americkou oblast. Dále přibližuje Cutterův profesní život a podrobněji rozebírá jeho dvě hlavní díla – Pravidla slovníkového katalogu a Expanzivní klasifikaci. Druhá část práce se pak zabývá využitím Cutterova díla v souvislosti s dalším historickým vývojem. Součástí je také zhodnocení a souhrnná formulace Cutterových přínosů v historických i aktuálních pramenech. Těmi byla především jasně zformulovaná pravidla pro tvorbu knihovních katalogů a Expanzivní klasifikace, včetně jejich dílčích prvků (autorské tabulky, princip roztažitelnosti).

Abstract:

This bachelor thesis deals with Charles Ammi Cutter's work and his contribution to knowledge organization. Firstly, it outlines general situation in knowledge organization in the second half of the 19th century (with the focus on Anglo-American area). Then it introduces Cutter's professional life and discusses his two main works – Rules for a Dictionary Catalog and Expansive Classification – in detail. The second part of the thesis deals with the use of Cutter's work in the context of further historical development. It also evaluates and summarizes Cutter's contributions described in historical and current sources. These were especially clearly formulated rules for creating library catalogs and Expansive Classification, including its component elements (author tables, expansivity principle).

Klíčová slova:

Cutter, Charles Ammi (1837–1903), americké knihovnictví, věcné pořádkání informací, klasifikační systém, předmětová hesla, Expanzivní klasifikace, slovníkový katalog, předmětový přístup

Keywords:

Cutter, Charles Ammi (1837–1903), American librarianship, knowledge organization, classification system, subject headings, Expansive Classification, dictionary catalog, subject access

OBSAH

Předmluva.....	8
1. Věcné pořádání informací v anglo-americké oblasti ve 2. pol. 19. století.....	10
1.1 Třídění vytvořená významnými knihovníky.....	11
1.2 Dílčí závěry.....	13
2. Charles Ammi Cutter	15
2.1 Život a profesní dráha	15
2.2 Dílo	17
2.2.1 Pravidla slovníkového katalogu.....	17
2.2.2 Expanzivní klasifikace.....	19
2.3 Dílčí závěry.....	23
3. Využití a vliv Cutterova díla.....	24
3.1 Principy slovníkového katalogu.....	24
3.2 Principy Expanzivní klasifikace	26
3.3 Rozšíření kateřizace	30
3.4 Dílčí závěry.....	31
4. Hodnocení Cutterových přínosů.....	33
4.1 Katalog Bostonského Athenaea	34
4.2 Pravidla slovníkového katalogu.....	35
4.3 Expanzivní klasifikace	36
4.4 Dílčí závěry.....	40
Závěr	41
Seznam použité literatury	43

Předmluva

Tématem mé bakalářské práce je osobnost Charlese Ammiho Cuttera, především pak jeho dílo a vliv v oblasti věcného pořádání informací. Podnětem pro výběr tématu se stal můj zájem o oblast věcného pořádání informací jako takovou. Již druhým rokem pracuji na pozici katalogizátora, momentálně v Centru studijních a informačních služeb Filozofické fakulty Univerzity Karlovy v Praze. Denně se potýkám s problémy při signování knih, obzvláště při přidělování znaků Konspektu. Nepřesnost některých předmětových skupin a jejich celkový nedostatek je někdy až zarážející. Dalším problémem, který si při své práci čím dál více uvědomuji, je častá nekonzistentnost záhlaví v rámci Souborného katalogu Univerzity Karlovy. Tyto praktické zkušenosti ve mně pak vzbudily zájem o dílo Charlese Ammiho Cuttera, především o princip expanzivnosti v jeho třídění a taktéž o Pravidla slovníkového katalogu. Domnívám se, že s výše uvedenými problémy se při zpracování fondu setkává řada knihovníků a že jsou v mnoha knihovnách stále nedořešeny. Cutterovy myšlenky v tomto případě zůstávají stále aktuální.

Bakalářská práce má tedy za cíl stručně představit a zhodnotit dílo Charlese Ammiho Cuttera a dopad jeho myšlenek na oblast věcného pořádání informací.

Text bakalářské práce je rozčleněn do čtyř kapitol. První se zaměřuje na obecnou situaci ve věcném pořádání informací ve druhé polovině 19. století, především na anglo-americkou oblast, kterou Cutterovo dílo nejvíce ovlivnilo. Přiblíží tehdejší přístupy a klasifikační schémata uplatňovaná při pořádání knihovních fondů a společenské události, které vedly k jejich změnám. Druhá kapitola je rozdělena na dvě podkapitoly, z nichž první stručně představuje život Charlese Ammiho Cuttera a jeho profesní dráhu. Další se pak podrobněji věnuje Cutterovu dílu – Expanzivní klasifikaci a Pravidlům slovníkového katalogu. V České republice bylo již podobné téma do bakalářské práce zpracováno, konkrétně na Masarykově univerzitě v Brně. Autorka se podrobněji zabývá Cutterovým osobním životem, detailněji představuje i jednotlivá schémata Expanzivní klasifikace [Štýbrová, 2009]. Kapitole o životě a Expanzivní klasifikaci jsem se tedy v předkládané práci věnovala stručněji. Třetí kapitola se zabývá využitím Cutterova díla a částečně tak i jeho

vlivem na oblast věcného pořádání informací. Ve čtvrté závěrečné kapitole jsou pak z klíčových dokumentů (vybraných na základě kritérií popsanych uvnitř kapitoly) porovnány pasáže, týkající se hodnocení Cutterova díla. Jsou zde shrnuty nejčastěji zmiňované přínosy, způsob jejich hodnocení a jejich vliv na další období.

Jako základní pramen bakalářské práce posloužila bibliografická rešerše zpracovaná pro potřeby Ústavu informačních studií a knihovnictví v rámci předmětu PhDr. Evy Bratkové – Bibliografické rešeršní služby. Ta čítala celkem 80 záznamů a byla časově vymezena roky 1990–2010 [Beranová, 2010]. Záznamy z této rešerše jsou taktéž součástí seznamu použité literatury. V rámci informační přípravy jsem nejvíce čerpala z odborných databází *ERIC* (*Education Resources Information Center*), *LISA* (*Library and Information Science Abstracts*), *LLIS* (*Library Literature and Information Science Fulltext*), *LISTA* (*Library, Information Science & Technology Abstracts*), *SpringerLink* a *Emerald*. Dále jsem pak vycházela z volně přístupných internetových vyhledávačů (zejména *Google*) a z knihovních katalogů, především z katalogu Knihovny knihovnické literatury (KKL), v níž pak byla dostupná část monografií. Velice užitečným se také ukázal projekt Internet Archive (dostupný na adrese www.archive.org), jehož prostřednictvím je volně k dispozici řada historických dokumentů v online podobě. Tento zdroj jsem pak využila k získání mnoha pramenů (například Cutterova původní díla vydaná v 19. století, výroční zprávy atd.), které pro mě byly jinak nedostupné.

Použité informační zdroje jsou citovány v souladu s normami ČSN ISO 690 a ČSN ISO 690-2. V závěrečném seznamu literatury jsou řazeny abecedně. V textu jsou pak citace uváděny podle harvardského systému, tedy pomocí prvního údaje záznamu (autor, korporace či název díla) a data vydání. Z důvodu přehlednosti textu jsou tyto údaje uvedeny v hranatých závorkách. Dokumenty se shodným prvním údajem a rokem vydání jsou rozlišeny pomocí malých písmen. V rámci seznamu použité literatury jsou pak zahrnuty i záznamy z výše zmíněné předem připravené bibliografické rešerše, které nakonec nebyly v textu použity, z důvodu nedostupnosti plného textu či duplicity obsažených informací. Přesto však mohou být dalším vhodným zdrojem informací pro danou problematiku. Proto jsem se rozhodla ponechat je jako součást seznamu použité literatury, kde nejsou tučně vyznačeny.

Na závěr bych ráda poděkovala vedoucí mé bakalářské práce Mgr. Lindě Jansové za její podnětné připomínky a návrhy v průběhu zpracování tohoto textu.

1. Věcné pořádkání informací v anglo-americké oblasti ve 2. pol. 19. století

Ve druhé polovině 19. století vznikala převážně knihovnická třídění, tj. systematické selekční jazyky. Obecně by se dalo říci, že knihovnická třídění byla ovlivněna klasifikací věd dané doby, stejně tak jako mnohými filozofickými systémy. Ač tento názor někteří odborníci nesdílejí, domnívám se, že téměř na každém třídění se odrážela tehdejší situace ve společenském a vědeckém poznání. Přesně to také vystihl Jaroslav Drtina, který tvrdil, že „...základem kteréhokoli knihovnického a bibliografického třídění je, ať už přímo či nepřímo, nějaké třídění vědecké. Přímou v těch případech, kdy knihovník si bere vědomě za základ svého třídění nějakou vědeckou soustavu, nepřímo v těch případech, kdy právě zpracováváním literatury jednotlivých oborů vzniká soustava, která svou skladbou odpovídá světovému názoru své doby“ [1953, s. 25].

V této souvislosti by bylo vhodné zmínit jméno **Francise Bacona** (1561–1626), anglického přírodovědce, jehož filozofický systém rozdělení lidského poznání na historii, poezii a filozofii se v různých modifikacích objevoval i o několik století později, například u Williama T. Harrise (tzv. obrácený Bacon, viz další část této kapitoly) či Melvila Deweyho [Palátová, 1974].

19. století z knihovnického pohledu charakterizuje velký nárůst knižní produkce, který byl spojen s rychle se šířícím knihtiskařstvím. Začaly se také objevovat nové typy bibliografií, které měly sloužit především knihkupcům a vydavatelům.

Zde bych ráda zmínila dílo **Jacquese-Charlese Bruneta** (1780–1867) Příručka knihkupce a sběratele knih (*Manuel du Libraire et de l'Amateur de livres*) z roku 1810 [Palátová, 1974; Šamurin, 1955]. Ve své bibliografii používá pět základních tříd – teologii, právo, vědy a umění, krásnou literaturu a dějiny –, které jsou pak jednotlivě rozpracovány do čtyř hierarchických úrovní. Právě on ve svém třídění v podstatě poprvé použil tzv. smíšenou notaci zahrnující velká i malá písmena latinky a arabské i římské číslice. Ač byl Brunet francouzský knihkupec a nespadá tak do v této kapitole popisované anglo-americké oblasti, jeho vliv ve věcném pořádkání informací byl poměrně veliký, vezmeme-li v úvahu, že ovlivnil i vypracování pozdějšího Třídění Kongresové knihovny v USA [Palátová, 1974].

V anglo-americké oblasti dochází ve druhé polovině 19. století k velké „demokratizaci“ knihovnictví. Ve Velké Británii se již koncem 40. let 19. století prosazuje vznik systému veřejných knihoven (public libraries). Ten je nakonec roku 1850 podpořen Zákonem o veřejných knihovnách (The Public Libraries Act), jehož tvůrci byli William Ewart, Joseph Brotherton a Edward Edwards. Podle tohoto zákona bylo povinností každého městského obvodu čítajícího nad 10 000 obyvatel finančně přispívat na veřejnou knihovnu z daní (půlpence na občana). V roce 1853 byl pak zákon rozšířen i na oblast Skotska a Irska [Public Libraries, 2010].

Pro Spojené státy americké jsou v této době charakteristické tzv. svobodné veřejné knihovny (free public libraries). Na rozdíl od veřejných knihoven známých v té době v Evropě se na jejich vzniku nepodílel stát, ale financovaly je neziskové společnosti spolkových knihoven (subscription libraries). Vznik svobodných veřejných knihoven je v USA zaštitěn zákonem o veřejných knihovnách (1848), prvním svého druhu. Ty se pak spojovaly ve veřejné knihovní sítě. Kromě toho se rozvíjí i specializované knihovny a neustále přibývá počet čtenářů. Objevuje se také tendence přecházet z prezenčního půjčování na systém volného přístupu k fondu [Cejpek, 2002; Šamurin, 1955].

Především tato fakta pak vedou k potřebě vytvoření nových knihovnických třídění (a s nimi souvisejících katalogů), která by byla srozumitelná pro čtenáře, tj. laiky, a zároveň by dokázala systematicky a přehledně obsáhnout stále narůstající fondy velkých knihoven, a to nejen veřejných.

1.1 Třídění vytvořená významnými knihovníky

Velký vliv v této oblasti měl katalog **Ezry Abbota**, knihovníka Harvardovy univerzity (Harvard University), který dokumenty dělil v abecedně systematickém pořadí. Abbot v podstatě zavrhl třídění jako takové a rozložil předměty v abecedním pořadí. Takový druh pořádání byl v 70. letech 19. století v knihovnách USA nejpoužívanějším, spolu se soustavami vycházejícími z Brunetova třídění [Šamurin, 1955; Winke, 2004].

Z Abbotova příkladu, tedy označení předmětů v abecední podobě, vycházel i **Jacob Schwartz** (1846–1926), knihovník Učňovské knihovny v New Yorku (Apprentices Library in New York). Ten v roce 1879 vytvořil tzv. Mnemonické třídění (Mnemonic system of

classification). Sestávalo se z 21 hlavních tříd označených velkými písmeny abecedy od A do Z (kromě písmena J). Každé písmeno odpovídalo názvu označovaného oboru, například A – Arts, Fine and Useful, B – Biography atp. [Partap Satija, 1990; Kovář, 1981, s. 65-66]. Schwartz pak dále v každém oddílu použil k rozdělení dalších devět pododdílů s numerickým označením, ovšem taktéž pouze s abecedním uspořádáním (1 – Agriculture and Horticulture, 2 – Carpentry and Architecture). V jeho třídění tedy úplně postrádáme logickou návaznost [Šamurin, 1955].

Je vidět, že Schwartz se zaměřuje na čtenáře, který se potřeboval rychle orientovat ve fondu knihovny, nicméně jeho „systém“ nemohl plně uspokojit knihovníky, vědce ani jiné odborníky.

Významnějším průkopníkem v oblasti systematických selekčních jazyků byl pak americký pedagog a knihovník **William Torrey Harris** (1835-1909). Zastával názor, že každé knihovnické třídění má základ v nějaké filozofické soustavě. Jeho klasifikace z roku 1870, kterou zpracoval pro knihovnu Veřejné školy v St. Louis (Public School Library in St. Louis), vycházela z již zmíněné Baconovy klasifikace věd, kterou Harris pro své účely, resp. účely knihovny, převrátil. Pořadí tak bylo následující:

- Věda (filozofie, teologie, sociální a politické vědy, přírodní vědy a užitá umění),
- Umění (poezie, výtvarné umění, próza a smíšené literární dokumenty),
- Historie (zahrnující i geografii a stavitelství, občanské dějiny a biografii) [Kovář, 1981; Šamurin, 1955].

Pokud jde o notaci, pokládal Harris označení složené z písmen a číslic za neúčelné a uchýlil se k průběžnému číslování tříd od 1 do 100, přičemž uvnitř tříd doporučoval písmenné označování. Průkopnickou myšlenkou pak bylo řazení knih na regály abecedně podle jmen autorů s tím, že tato jména budou přítomna jak v signatuře, tak i v katalogu. Tím v podstatě předznamenal pozdější Cutterovy autorské znaky (Cutter author marks) [Palátová, 1974; Šamurin, 1955]. Navíc jeho systematický selekční jazyk ovlivnil Melvila Deweyho při sestavování jeho deseti základních tříd a tím pádem také nepřímo strukturu pozdějšího Mezinárodního desetinného třídění (MDT) [Kovář, 1981].

Představitelem anglického knihovnictví v oblasti selekčních jazyků byl pak **James Duff Brown** (1862–1914). Brown, který pracoval především ve veřejných knihovnách, byl velkým (a v tehdy konzervativní Anglii vlastně prvním) zastáncem volného přístupu čtenářů

k fondům. Tomu se také snažil přizpůsobit třídění knihovny. Jelikož americká třídění (v té době především Deweyho desetinné třídění) považoval za nevhodná pro anglické knihovny, zpracoval klasifikaci vlastní. Nejprve ve spolupráci s knihovníkem Johnem Henry Quinnem vydal tzv. Quinn-Brownovu klasifikaci (1895), o dva roky později pak samostatně uveřejnil Pořádkovou klasifikaci¹ (Adjustable Classification). Jeho nejvýznamnějším počinem byla však Předmětová klasifikace (Subject Classification), jež poprvé vyšla roku 1906 [Dršina, 1953; Beghtol, 2004]. Brown ve svém třídění nevycházel z žádného filozofického systému. Důležitá pro něj byla spojitost mezi teoretickými vědami a jejich aplikací. Právě tyto dvě skupiny bývaly ve vědeckých systémech uváděny zvlášť (například architektura a stavitelství, akustika a hudba), ovšem v literatuře se objevovaly většinou pospolu. Tento fakt chtěl Brown promítnout i do svého třídění. Předmětová klasifikace byla tvořena smíšenou notací, na prvním místě byla písmena A–X, například :

- A – Generalia (rozšířená třída, obsahující všechny vědy, které jsou teoretickým základem věd ostatních – výchova, logika, matematika, ...),
- B – C – D – Fyzikální vědy,
- M – Jazyk a literatura.

Následovala trojmístná numerická notace (000-999) jako zpřesnění a soustava pomocných znaků (formy, času, kvalifikace, ...), která se připojovala za tečku a čítala 976 kategorií (.1 Bibliografie, .57 Muzea atp.). Brown zde vycházel z Cutterových zkušeností, které ale považoval pro knihovny za omezené [Dršina, 1953; Beghtol, 2004]. Systém Předmětové klasifikace se pak používal téměř výhradně v anglických knihovnách.

1.2 Dílčí závěry

Jak je vidět, 19. století bylo ve znamení mnoha novátorských pokusů o vlastní klasifikace. Ačkoli řada autorů vycházela z Baconova třídění nebo si ho minimálně brala za vzor v základním pojetí rozdělení tříd, jednotný vodící znak budeme hledat jen těžko. Mohlo by jím být použití smíšené notace, kterou zavedl již Brunet, avšak i v tomto bodě se autoři

¹ Slovo adjustable se do češtiny překládá jako přizpůsobitelný, nastavitelný. Nicméně jako jediný český překlad tohoto spojení (Adjustable Classification), který jsem dohledala, uvádí Dršina jako Pořádkovou klasifikaci [1953, s. 121]. Proto jsem se tento překlad rozhodla použít v této práci.

rozcházel. Setkáme se jak s označením hlavních tříd písmeny a pododdílů čísly (Jacob Schwartz, James Duff Brown), tak s opačným přístupem (hlavní třídy označené číselně , pododdíly abecedně – William Torrey Harris). Také se ještě neuplatňovala hierarchie v rámci katalogu, spoléhalo se na abecední řazení. Důvodem byla bezpochyby nová koncepce knihoven, které začaly čtenářům nabízet volný přístup k fondu. Knihovníci museli myslet na to, že běžný čtenář se ve fondu nevyzná a podle toho je také uspořádat. Příkladem vstřícného přístupu vůči čtenářům může být Mnemonické třídění Jacoba Schwartze. Taková třídění možná byla jednoduchá co do vyhledávání pro laické uživatele, avšak často mohla způsobit tematickou roztržitost fondů. Vymyslet co nejjednodušší a zároveň přesné třídění bylo asi nejproblematictější bodem při zpřístupňování knihovnických fondů po celé 19. a 20. století a dá se říci, že je jím i dnes.

2. Charles Ammi Cutter

2.1 Život a profesní dráha

Charles Ammi Cutter se narodil 14. 3. 1837 v Bostonu v americkém státě Massachusetts. Již v roce 1855 (v necelých dvaceti letech) odpromoval na Harvardově univerzitě a získal doktorát z filozofie. Hned o rok později nastoupil ještě na Teologickou fakultu Harvardovy univerzity a právě během svých studií zde působil v místní školní knihovně, kde se podílel na přípravě nového katalogu knihovny. Zároveň se ujal nelehkého úkolu – návrhu nového uspořádání a klasifikace místního knihovního fondu [Winke, 2004]. Po své promoci na teologické fakultě se nenechal vysvětit a v letech 1860–1868 působil jako pomocník hlavního katalogizátora, Dr. Ezry Abotta, v knihovně Harvardovy univerzity [Stromgren, 2004], což byla ve své době jedna z nejdůležitějších veřejně přístupných knihoven v USA [Gorman, 1980]. Jejich největším přínosem pro knihovnu byl bezesporu návrh nového katalogu, který byl založen na principu lístků (nahradil katalog v podobě knihy, který zdaleka nebyl tak flexibilní) a rozdělen na dva rejstříky – autorský a abecedně řazený (budoucí základ Cutterova slovníkového katalogu).

V roce 1869 byl pak Cutter jmenován hlavním knihovníkem Bostonského Athenaea (Boston Atheneum), kde pracoval celých 25 let. Pro tuto knihovnu vytvořil zcela nový lístkový katalog slovníkového principu [Miksa, 1974]. Právě to ho v roce 1876 inspirovalo k vydání jednoho ze svých stěžejních děl Pravidla slovníkového katalogu² (Rules for a Dictionary Catalog). Zároveň v roce 1880 začal pracovat na vlastním třídění – Expanzivní klasifikaci (Expansive Classification). Prvních šest verzí Expanzivní klasifikace vycházelo v letech 1891–1893 [Kalish, 2007], poslední sedmé zůstalo nedokončeno. Cutterovo třídění (o němž pojednám v kap. 2.2.2), ačkoli bylo průkopnické, zůstalo ve stínu systému Cutterova současníka Melvila Deweyho (1851–1931).

Kromě toho, že se věnoval oblasti věcného pořádání informací, byl Cutter v roce 1876 (společně například s Deweym) jedním ze zakládajících členů Asociace amerických knihoven

² Vydání z tohoto roku mělo přesný název Rules for a Printed Dictionary Catalog. Další vydání však již přívlastek Printed neobsahovala. V rámci této práce budu tedy uvádět jen stručnější název, respektive jeho český překlad Pravidla slovníkového katalogu.

(American Library Association), v letech 1887–1879 byl dokonce jejím předsedou. Mimo to pracoval v letech 1881–1893 jako redaktor v časopise *Library Journal*. Dále se pak podílel na rozvoji profesního vzdělávání knihovníků v rámci programu Amerického knihovnického vzdělávání (*American Library Education*). V tom ho plně podporoval Melvil Dewey, na jehož Newyorské státní knihovnické škole (*New York State Library School*) pravidelně přednášel [Immroth, 2003]. Cutter také spolupracoval například s Josephem Sabinem na jeho přehledu *Adresář knih týkajících se Ameriky* (*Dictionary of Books Relating to America*) a podílel se na mnoha bibliografiích. Sám pak také přeložil část Brunetovy *Příručky knihkupce a sběratele knih*. Zajímavostí může být fakt, že měl v úmyslu vydat vlastní bibliografii *démonologie a čarodějnictví*, kterou však nedokončil [Miksa, 1974].

Pokud jde o Cutterovu další profesní dráhu, poté co v roce 1893 odešel z *Bostonského Athenaea*, zaujal místo hlavního knihovníka v nově vzniklé *Forbesově knihovně* (*Forbes Library*) v *Northamptonu*, která kromě knih zahrnovala ve svých fondech i obrazové a hudební dokumenty. Právě o této knihovně prohlásil, že by mohla být „novým typem veřejné knihovny, ve které by si každý půjčil cokoli, v jakémkoli požadovaném množství a na jakoukoli požadovanou dobu“ [Immroth, 2003, s. 764, překlad autorky této práce, dále jen překl. aut.]. Ve *Forbesově knihovně* působil až do roku 1903, přičemž odmítl nabídku stát se vedoucím nové veřejné knihovny v *Brooklynu*. 6. 9. téhož roku pak Cutter podlehl zápalu plic [Winke, 2004; Stromgren, 2004].

Charles Ammi Cutter byl bezpochyby průkopníkem „moderního knihovnictví“, ačkoli část jeho práce (zejména *Expanzivní klasifikace*) byla ve své době nedoceněna a zastíněna Deweyho desetinným tříděním. O jeho klasifikaci a ostatních přínosech v oblasti věcného pořádání informací pojednám v dalších částech této práce.

2.2 Dílo

2.2.1 Pravidla slovníkového katalogu

Jedním z prvních Cutterových děl stěžejních pro knihovnictví byla bezpochyby Pravidla slovníkového katalogu³ (Rules for a Dictionary Catalog) z roku 1876, která původně vyšla jako součást Zprávy o veřejných knihovnách vydané Úřadem pro vzdělávání (Bureau of Education) [Gorman, 1980]. O problematiku vyhledávání v katalogu knihovny se zajímal již během svých studií na Harvardově univerzitě, pro jejíž knihovnu společně s Ezrou Abbottem navrhl v 60. letech 19. století nový katalog. Během své práce v knihovně Bostonského Athenaea pak další možnou koncepci katalogu rozvinul při návrhu místního katalogu a v roce 1876 vydal první verzi Pravidel slovníkového katalogu. Poslední čtvrté vydání vyšlo po jeho smrti v roce 1903 a bylo uzpůsobené tak, že se dalo aplikovat jak formou lístkového, tak tištěného katalogu [Tait, 1969; Winke, 2004].

Už samotná myšlenka slovníkového katalogu a v něm uplatňovaného předmětového přístupu byla novinkou. Do té doby byl v amerických veřejných knihovnách užíván systém vyhledávání podle autora a klíčového slova, které bylo tvořeno prvním plnovýznamovým slovem z názvu knihy. V polovině 19. století se začal objevovat předmětový přístupový bod (subject acces point), tedy vytváření speciálních předmětových hesel. Prvním z těchto přístupů byla forma nadřazených a podřazených hesel [Chan, 2007, s. 196-197]. Tento typ katalogu byl pak ve druhé polovině 19. století nahrazen Cutterovým katalogem slovníkovým. Ten byl v podstatě první ucelenou moderní příručkou katalogizátora a kombinoval v sobě principy katalogu autorského (cíl A a D), názvového (cíl B), předmětového (cíl C a E) a druhového (cíl F). V jeho Pravidlech byla vymezena všechna témata spojená s tvorbou jednotlivých záznamů z hlediska autorského (kdo je vlastně považován za autora díla, problematika personálního a korporativního záhlaví, užitá forma jména a případné náhrady za hlavní odpovědnost), pravidla popisu pro zvláštní druhy dokumentů (například atlasy, mapy, hudebniny či rukopisy), ale také možnosti řazení knih na regálech.

³ Termín slovníkový katalog (dictionary catalog) definuje Cutter jako katalog, ve kterém jsou všechna záhlaví (autor, název, předmět, forma) uváděna jako ve slovníku, tedy v abecedním pořadí [1904a].

Základní cíle katalogu pak byly následující:

Umožnit jedinci, aby našel knihu, u které je znám:

- (A) autor,
- (B) název,
- (C) předmět.

Ukázat, jaká díla má knihovna:

- (D) od daného autora,
- (E) o daném předmětu/tématu,
- (F) z daného druhu literatury.

Pomoci při výběru knihy:

- (G) podle jejího vydání (bibliograficky),
- (H) podle její povahy (literární nebo tematické) [Cutter, 1904a, s. 12].

Důležitými pak byly body C a E týkající se předmětu knihy. V Cutterově pojetí se v katalogu již neobjevovaly nadřazené a podřazené termíny v rámci řetězců/hierarchií. Doporučoval vytvářet hesla, která přesně vyjadřovala obsah knihy, tzn. například knihu s názvem Zpracování železa a jiných kovů zařadil pod heslo Železo a ne pod nadřazené Kovy či Metalurgii [Cutter, 1904a]. Při jejich tvorbě používal přirozený jazyk. Záznamy pak byly řazeny abecedně, což umožňovalo rychlý a přímý přístup k dokumentu. Možné rozptýlení příbuzných témat Cutter vyřešil pomocí křížových odkazů [Stone, 2000].

Pro Cuttera byl při katalogizaci nejdůležitější nejlepší zájem čtenáře. Doporučoval, aby se katalogizátor zaměřoval na způsob, jakým na věci hledí veřejnost, ačkoli by tento fakt mohl často znamenat ztrátu logičnosti a jednoduchosti [Cutter, 1904a]. Právě „zvyky veřejnosti“ měly být hlavním určujícím faktorem při výběru předmětových hesel. V rámci této koncepce by si tedy katalogizátor měl vytvořit jakýsi profil typického uživatele/čtenáře. Uživatelé však do knihovny přicházeli s různými znalostmi, zázemím a vzděláním, neexistoval tedy žádný objektivní způsob, jak zjistit jejich záměr a určit tak jejich přístup ke

katalogu, potažmo způsob, jakým v něm hledají [Chan, 2007]. Cutter měl navíc v této oblasti poněkud omezené možnosti – čtenáři knihovny na Harvardu a v Athenaeu představovali příliš úzkou a vymezenou skupinu uživatelů na to, aby mu mohli poskytnout dostatečně reprezentativní vzorek [Miksa, 1974]. Cutterovi nicméně nelze upřít snahu zpřístupnit knihovní fondy veřejnosti v nejjednodušší formě.

Pokud jde obecně o současný systém tvorby předmětových hesel, podle Chanové se na prvním místě hledí na jejich přesnost a specifičnost. Záhloví by mělo přesně vystihnout obsah dokumentu (ne-li být přímo totožné s názvem), ne nadřazenou či podřazenou oblast, což novátorsky ve své době propagoval právě Cutter [Chan, 2007].

2.2.2 Expanzivní klasifikace

Jak již bylo poznamenáno, v roce 1868 se Charles Ammi Cutter stal knihovníkem Bostonského Athenaea. Právě při práci zde se zrodila jeho myšlenka na vlastní třídění. V té době již bylo zveřejněno Deweyho desetinné třídění (DDT) a Cutter původně zamýšlel použít ho ve své knihovně [Šamurin, 1955]. Tuto myšlenku však časem zavrhl s argumentem, že DDT není dostatečně přesné a nemůže knihovnu uspokojit ani co do svého obsahu. V roce 1877 tedy začal pracovat na vlastní klasifikaci. Ta byla primárně použita v knihovně Athenea. Cutter dokonce sám prohlásil, že se nehodí pro žádnou jinou knihovnu [Dratina, 1953]. Kromě Athenaea pak byla tato klasifikace navíc aplikována ještě v knihovně v Lexingtonu ve státě Massachusetts a jelikož se i zde osvědčila, mnoho knihovníků Cuttera žádalo, aby ji mohli použít ve svých knihovnách [Winke, 2004]. Ten tedy přepracoval původní třídění a poté samostatně v letech 1891–1893 vydal pod názvem „Expansive classification. Part I.: The first Six Classifications. Expanzivní klasifikace měla celkem sedm variant, které se lišily podle velikosti fondu, ve kterém byly použity. První varianta byla určena pro knihovnu vesnického typu s cca 100 svazky, sedmá, avšak nedokončená varianta (vycházející v letech 1896–1911) počítala s fondem až 10 milionů svazků [Šamurin, 1953; Winke, 2004].

Pro představu uvádím osm základních skupin z prvního vydání Cutterova třídění:

- A Obecná příručková díla,
- B Filosofie a náboženství,

- E Biografie,
- F Dějiny, zeměpis a cestopisy,
- H Sociální vědy,
- L Přírodní vědy a umění,
- Y Jazyky a literatura,
- Yf Krásná literatura [Cutter, 1891].

Jak je vidět, v prvních návrzích Cutter nevyužil možnosti, které nabízí celá abeceda a z 26 písmen použil jen sedm. Ve všech dalších variantách třídění je uplatněno stejné základní rozdělení jako v první, avšak v mnohem rozpracovanější podobě. Celá abeceda (písmena A–Z) se pak objevuje v páté verzi klasifikace, kde jsou zároveň všechny hlavní třídy velmi podrobně rozděleny. Další schémata plně využívají hlavní charakteristický rys Cutterovy klasifikace, tedy její roztažitelnost – expanzivitě. Například v jedné z variant jeho třídění najdeme písmeno X značící Jazyk, Xe – Srovnávací jazykověda a Xed – Srovnávací mluvnice [Šamurin, 1955; Maltby, 1975].

Expanzivní klasifikace byla založena na dvou hlavních myšlenkách. První z nich je, že „žádná klasifikace nemůže být dokončená, protože věda není nikdy dokončená“ [Cutter, 1898, s. 85, překl. aut.]. Také z tohoto důvodu viděl Cutter v Expanzivní klasifikaci obrovskou výhodu oproti Deweyho schématu o deseti pevně daných třídách. Expanzivnost se ukázala jako výhodná především při nárůstu fondu knihovny, kdy ho při přechodu na vyšší úroveň třídění nebylo třeba celý reklasifikovat [Cutter, 1898; Winke, 2004]. Druhou myšlenkou, která byla uplatněna ve všech variantách třídění je „evoluční idea“. Proto se snažil postupovat vždy od nejjednoduššího předmětu k nejsložitějšímu. Knihověda tak například začíná vznikem knihy (autorství, psaní, tisk, vazba), postupuje přes jejich shromažďování a užívání v knihovnách a končí bibliografií [Drtina, 1953].

Celkově lze pak všechny pododdíly jeho třídění uvést ve zjednodušeném schématu:

- Teologie (Br-D),
- Dějiny (E-G),
- Sociální vědy (H-K),
- Přírodní vědy (L-W),

- Literatura (X-Z) [Šamurin, 1955].

Jednou z novinek, které Cutter zavedl v pořádacích systémech a kterou převzalo například Mezinárodní desetinné třídění (MDT), byly tzv. pomocné znaky. Ty se skládaly z místního seznamu (local list) a z pomocných znaků formy. Místní seznam tvořila numerická notace od 11 do 99, označující místo, o kterém dokument pojednává (země, stát, administrativní území). Tato notace byla v pozdějších vydáních klasifikace rozšířena o další místo. Pomocné znaky formy měly také číselnou notaci, avšak jen jednomístnou, od 1 do 9 (1. Theorie, 2. Bibliografie, 3. Biografie, ...). Znakům formy ale Cutter nevěnoval takovou pozornost jako místnímu seznamu. Mnohokrát je měnil a v sedmém vydání už nejsou přítomny vůbec [Šamurin, 1955]. Tyto pomocné znaky byly připojeny tečkou za hlavní abecední notaci, například F.39 byly Dějiny Francie nebo Lhe.4 Dějiny mechaniky [Dršina, 1953].

Součástí Expanzivní klasifikace byly i tabulky s tzv. Cutterovými (či kateřizačními) čísly (Cutter numbers), někdy označovanými jako Cutterovy autorské značky (Cutter author marks). Myšlenku autorských značek naznačil již William Torrey Harris. Byl to ale Cutter, který je značně rozšířil a jeho myšlenka dalece přesáhla třídění samotné. Tyto značky slouží k abecednímu uspořádání knih uvnitř jednotlivých tříd [Library Corporation, 2000] a jejich přiřazování se nazývá kateřizace⁴ (cuttering). Sám autor navrhoval tento způsob třídění především u životopisů, dramát a beletrie, ale v podstatě ho doporučoval použít v každé třídě, protože ho shledával mnohem vhodnějším než bylo třídění podle velikosti. Abecední řazení podle něj šetřilo „nejen čas, ale i zrak a trpělivost“ uživatele při vyhledávání [Cutter, 1904b, s. 2, překl. aut.]. Dále měly být tyto značky přítomny i na hřbetu knih, protože název dokumentu ne vždy odpovídal zařazení do skupiny, mnohdy ani nevyjadřoval obsah knihy.

V samotných tabulkách je nejprve třeba najít počáteční písmena příjmení autora, kterého hledáme. Například pro autora s příjmením Aldrich použijeme číselnou notaci, která se pojí s písmeny Aldr 365, značka tedy bude A365. Pro Lounsburyho pak vznikne značka L889 (podle Loun 889). Pokud nenajdeme potřebné iniciály v tabulkách, použijeme první značku, která hledané značce předchází. Takže když pro autora s příjmením Detmold nenajdeme v tabulkách Detm, přiřadíme mu číselnou notaci, která je u Deti 481, výsledkem tedy bude D481 [Cutter, 1904b].

⁴ TDKIV uvádí jako možný ekvivalent pro kateřizaci také termín Cutter number, tedy stejný jako označení pro samotné číslo [KTD, 2003–].

Celá signatura v rámci Expanzivní klasifikace a s použitím tabulek se pak skládá z písmen označujících předmětovou skupinu (classification number). Za tečkou následuje počáteční písmeno z autorova příjmení (v případě životopisů příjmení osoby, o které pojednávají; u anonymních děl, periodik či vládních dokumentů pak posloužila počáteční písmena záhlaví, které se vytvářelo podle metodik uvedených v Pravidlech slovníkového katalogu) a číselná značka autora přiřazená podle tabulky. Za mezerou může následovat první písmeno (či písmena) z názvu knihy, tzv. značka díla (work mark) – pro odlišení více děl od jednoho autora. Například Dickensova Vánoční koleda (Christmas carol) bude mít značku D548 Ch, jeho David Copperfield D548 D. Pokud knihovna vlastní více exemplářů od stejné knihy, na konec signatury se ještě uvede pořadové číslo –1 pro první exemplář, 2 pro druhý atd. Je možné rozlišit i různé překlady děl přidáním počátečního písmena jazyka (G599 F E = Goetheův Faust v angličtině), to je však podle Cuttera vhodné použít pouze ve velkých knihovnách či ve zvláštních fondech menších knihoven [Cutter, 1904b; Cutter, 1969].

Jak je vidět, Cutter upřednostňoval třímístnou notaci v kombinaci s jedním písmenem příjmení autora. Na konci devatenáctého století však publikoval další verze tabulek, které používaly dvě písmena z autorova příjmení (Cutter Two-Figure Author Table) a jejich rozšíření, kdy byla využita písmena tři (Cutter Three-Figure Author Table) [Cutter, 1969]. Ve skutečnosti jde tedy o dosti variabilní systém a to z toho důvodu, že jedním z hlavních záměrů celého konceptu autorských značek je vytvoření jedinečné, nepřenosné signatury. Nicméně i sám autor připouštěl, že nastane chvíle, kdy nová jména nebudou moci být zařazena, protože „jejich číslo“ již bude obsazeno. Spoléhal však na fakt, že notace je velmi roztažitelná a že k této situaci jen tak nedojde. Zastával názor, že „přibližné abecední řazení je mnohem lepší než vůbec žádné abecední řazení“ [Cutter, 1904b, s. 5, překl. aut.].

Cutterovy autorské tabulky se dočkaly také revize a inspirovaly mnoho dalších autorů. Asi nejznámější revizí je ta od Kate Emery Sanbornové, která v roce 1969 vyšla pod názvem. Cutter-Sanborn Three-Figure Author Tables. V této verzi je pro všechna písmena použita trojmístná číselná notace (111–999), s výjimkou písmen E, I, J, K, O, U, Y, Z (dvoučíselná notace 11–99) a Q a X (jednočíselná notace 1–9).

Zde jsou příklady notací:

Amy	531	Hyn	997	Ia	11
Ana	532	Hyp	998	Ib	12

Tyto tabulky jsou však založeny na odlišném principu výběru jmen autorů a nemohou být proto použity jako doplnění Cutterových dvoumístných tabulek [Cutter, 1969; Prytherch, 2005]. Navíc v rámci signatury používají více písmen z autorova příjmení přesně podle tabulek, na rozdíl od Cuttera, který do signatury zahrnul pouze jedno písmeno. Jako celek jsou ale založeny na stejném principu a využívají doplňujícího označení pro dílo či překlad a mohou být použity v kombinaci s jakýmkoli klasifikačním schématem.

2.3 Dílčí závěry

Charles Ammi Cutter byl ve své době bezpochyby jednou z nejaktivnějších osobností na poli amerického knihovnictví. O tom může svědčit jeho nezanedbatelná účast při zakládání a udržování Asociace amerických knihoven, stejně tak jako jeho spravování a přispívání do odborných oborových periodik.

Jeho práce v Bostonském Athenaeu, respektive tvorba tamního katalogu, ho v roce 1876 inspirovala k vydání jeho prvního uceleného díla – Pravidel slovníkového katalogu. V této příručce uceleně definoval katalogizační pravidla, která se sice do té doby používala, avšak byla značně nejednotná. Zároveň tím předeslal metodiku tvorby knihovnických katalogů, která se používala další desítky let a jejíž části, jako např. nový přístup k tvorbě předmětových hesel, se používají dodnes. V roce 1877 pro Bostonské Athenaeum také vytvořil nový klasifikační systém, jenž se stal základem pro jeho Expanzivní klasifikaci. Tu tvořilo celkem sedm schémat, lišících se co do rozsahu podle velikosti fondu, ve kterém byla uplatněna. Expanzivní klasifikace umožňovala přidávání nových předmětů, aniž by se musely celkově radikálně měnit již zavedené skupiny. Roztažitelnost byla jedním z jejích základních prvků. Skládala se z abecední notace a dvou doplňkových seznamů pomocných znaků – místa (místní seznam) a formy. Tyto seznamy byly v oblasti knihovnického třídění novinkou a staly se inspirací pro další klasifikační schémata. Cutter pak v rámci svého třídění navrhl autorské tabulky, obsahující tzv. Cutterovy autorské značky. Ty sloužily k abecednímu uspořádání knih na regálech v rámci jednotlivých předmětových skupin. Zároveň jimi byla zajištěna unikátnost každé signatury, protože díky principu expanzivity, uplatněné i při tvorbě signatur, se v podstatě opakovat nemohly.

3. Využití a vliv Cutterova díla

3.1 Principy slovníkového katalogu

Pravidla slovníkového katalogu byla jedním z prvních významných Cutterových přínosů v oblasti věcného pořádání informací. Ve své době se stala základem pro tvorbu dvou největších amerických předmětových heslářů – Předmětového hesláře Kongresové knihovny (The Library of Congress Subject Headings, LCSH) a jeho zjednodušené formy sloužící především menším a středním knihovnám – Seznamu předmětových hesel od Minnie Earl Searsové (Sear's List of Subject Headings) [Brunt, 1998; Winke, 2004].

LCSH byl oficiálně vydáván po částech v letech 1909-1914, tedy po Cutterově smrti. S jeho návrhem se však začalo již v roce 1898, kdy Kongresová knihovna začala používat slovníkový katalog. Cutter byl až do své smrti jedním z neaktivnějších členů rady, která heslář připravovala [Hanson, 1908; Stone, 2000].

Základem pro tvorbu LCSH bylo dílo Jamese Christiana Meinicha Hansona, tehdejšího vedoucího oddělení katalogizace v Kongresové knihovně. Neslo název Pravidla katalogu : autorská a názvová záhlaví (Catalog rules : author and title entries⁵) a vyšlo v roce 1908. Tento manuál byl výsledkem snahy o harmonizaci katalogizačních pravidel používaných v USA a Velké Británii. Vznikl v podstatě sloučením Pravidel Asociace amerických knihoven (ALA Rules), čtvrtého vydání Cutterových Pravidel slovníkového katalogu a Pravidel knihovnické školy (Library School Rules). Výsledná Hansonova Pravidla katalogu pak byla v roce 1908 přijata jak Asociací amerických knihoven, tak Asociací britských knihoven (British Library Association) [Knowlton, 2009].

Hanson při počáteční tvorbě LCSH vycházel hlavně z přímého vstupu při tvorbě předmětových hesel (direct entry) a použití křížových odkazů – tedy z principů, které Cutter definoval. Na rozdíl od něj však pro samotnou tvorbu předmětových hesel zvolil pragmatictější přístup – invertovanou formu záhlaví. Ta měla sloučit předměty do logicky uspořádaných skupin [Stone, 2000]. Paradoxně právě invertovaná záhlaví byla předmětem kritiky tehdejších knihovnické komunity a jejich neochoty uplatnit nová pravidla při přístupu ke svým fondům. Ve 30. letech 20. století ale nakonec většina velkých knihoven v USA

⁵ Ve Velké Británii vyšlo dílo pod mírně odlišným názvem Cataloguing Rules : Author and Title Entries [Knowlton, 2009].

LCSH přijala. Jedním z hlavních důvodů byl fakt, že se ve své době jednalo o asi nejucelenější heslář, který byl navíc pravidelně aktualizován. Pro knihovny pak bylo jednodušší ho rovnou přijmout, než neustále měnit svá hesla podle aktualizací [Stone, 2000].

LCSH je dnes jedním z nejpoužívanějších a největších heslářů, který je přeložen do mnoha jazyků. Pro knihovnickou komunitu v rámci předmětové katalogizace znamená totéž, co AACR2 - Anglo-americká katalogizační pravidla⁶ (Anglo-American Cataloguing Rules) pro oblast jmenné katalogizace (descriptive cataloging). Knihovnám, které LCSH používají, slouží tento heslář jako standard [Chan, 2007]. Vzhledem k jeho rozšíření a významu nelze pochybovat o dopadu a vlivu Cutterovy práce v oblasti předmětového pořádání.

Také cíle katalogu podle Cuttera (viz kap. 2.2.1) byly knihovníky považovány za stěžejní při tvorbě katalogu téměř 100 let po jejich uveřejnění v roce 1876 a dá se říci, že jsou stále základem. Je však logické, že v dnešní době on-line katalogů musely být zrevidovány a značně rozšířeny, především kvůli rapidně vzrůstajícímu množství nekněžních dokumentů. Stěžejní pro tuto oblast byla Mezinárodní konference o principech a vývoji AACR z r. 1997 (1997 International Conference on the Principles and Future Development of AACR), kdy byly Cutterovy cíle a funkce shledány jako „neadekvátní pro nové prostředí“ [Byrum, 2005]. Současné on-line katalogy nabízejí vyhledávání a třídění jeho výsledků podle mnohem většího množství údajů (kód jazyka, geografické oblasti, žánr či typ dokumentu). V mnoha odborných databázích jsou pak selekční téměř všechna pole, což uživatelům značně usnadňuje práci a zpřístupňuje tak větší množství dokumentů.

Stále aktuálním však zůstává jeden z Cutterových cílů, kterým je vyhledávání podle předmětu. Ačkoli je podle Taylorové předmětové vyhledávání v on-line katalozích mnohými odborníky zpochybňováno a četné studie o užívání katalogů prokázaly, že uživatelé nejvíce vyhledávali dokumenty, u kterých znali alespoň jméno autora [Taylor, 1995], opak je pravdou. Důkazem mohou být studie Raye Larsona (Taylorová je pak sama ve svém článku cituje), který například ve svém článku o předmětovém vyhledávání shrnuje, že „[předmětové vyhledávání] je stále jedním z nejběžněji používaných vyhledávacích přístupových bodů v online katalogu“ [Larson, 1991, s. 207, překl. aut.]. Paradoxně však tento druh vyhledávání působí uživatelům největší potíže, které vedou ke zkreslujícím či nulovým výsledkům.

⁶ AACR2 mají být v nejbližší době nahrazena novými pravidly – RDA: popis a zpřístupnění zdrojů (RDA: Resource Description and Access), která budou sloužit především pro popis digitálních zdrojů [American Library Association, 2010].

Důvodem jsou řízené slovníky či hesláře, které čtenáři neumí používat nebo o jejich existenci dokonce vůbec nevědí [Larson, 1991]. V těch pak často bývají hesla uváděna v invertovaném tvaru a běžný uživatel, pokud slovník nepoužije, není schopen správně svůj požadavek formulovat, a tudíž ani najít potřebné dokumenty. Je samozřejmé, že knihovny mají snahu svá hesla nějakým způsobem sjednotit, třeba právě pomocí invertovaného tvaru. Občas by možná bylo vhodné vrátit se k principu použití přirozeného jazyka, který propagoval Cutter. Minimálně „laičtí“ uživatelé by tento přístup mohli uvítat. To už je však individuální záležitostí indexační politiky každé instituce.

3.2 Principy Expanzivní klasifikace

Ačkoli bylo Cutterovo třídění ve své době považováno za velmi propracované a vědecké, nikdy nebylo knihovnami šířeji přijato. Jedním z hlavních důvodů byl jistě fakt, že i když byl Cutter o 15 let starší než jeho „konkurent“ Dewey, trvalo mu právě oněch 15 let, než zveřejnil první verzi svého třídění [Taylor, 1999]. V té době však již Dewey publikoval své DDT, a ačkoli byla Expanzivní klasifikace propracovanější než Deweyho, bylo těžké ji prosadit. Navíc, jak uvádí Winke [2004], Cutter svou klasifikaci nikdy aktivně nepropagoval a nepostaral se o to, aby byla po jeho smrti dále rozvíjena a revidována. Naopak Dewey své třídění iniciativně prosazoval. Dokonce založil Vzdělávací nadaci Lake Placid Club (Lake Placid Club Education Foundation), aby zajistil pokračující revizi a publikování DDT. Také tomuto vizionářskému kroku můžeme přičítat úspěchy DDT, které je dnes nejrozšířenějším klasifikačním systémem na světě – vyšlo již ve 22 vydáních, bylo přeloženo do více než 30 jazyků a používá se ve více než 130 zemích světa [Winke, 2004].

Výše zmíněné však neznamená, že Expanzivní klasifikace se neujala vůbec. V roce 1973 publikoval Robert L. Mowery studii týkající se jejího využití. V letech 1971–1973 prováděl pomocí osobních návštěv a dopisů výzkum klasifikačních praktik v 67 amerických, kanadských a britských knihovnách, které byly známy jako bývalí či současní uživatelé Cutterovy klasifikace (Cutter users). Výsledkem bylo zjištění, že k roku 1973 používalo ke klasifikování většiny nových přírůstků Cutterovo třídění dvanáct knihoven. Nejspíše není náhodou, že pět jich bylo v americkém státě Massachusetts, Cutterově rodišti (šestá v sousedním Rhode Islandu). Z hlediska zaměření se celkově jednalo o čtyři veřejné knihovny, čtyři spolkové a čtyři vládní a speciální knihovny. Tři se nacházely na území

Kanady, zbytek ve Spojených státech. Co do velikosti fondů, devět z těchto dvanácti knihoven vlastnilo fond větší než 100 000 svazků. Z dotazovaných knihoven používaly dvě systém z roku 1879 vytvořený Cutterem pro Bostonské Athenaeum, ostatních deset se řídilo podle prvních verzí Expanzivní klasifikace z let 1891–1893. V roce 1973 pak čtyři z nich začaly některé části svých stávajících fondů třídit podle DDT či Třídění Kongresové knihovny (Library of Congress Classification, TKK), většinu nových přírůstků však stále řadily podle Cuttera [Mowery, 1976].

Další studii týkající se použití Expanzivní klasifikace provedl R. Conrad Winke v letech 2001–2002. Vycházel při ní z Moweryho výzkumu a kontaktoval knihovny, které v roce 1973 Mowery označil jako uživatele Expanzivní klasifikace. Celkově však oslovil 57 amerických, kanadských a britských knihoven, které v minulosti používaly Expanzivní klasifikaci (některé z nich jen pro klasifikaci části svých fondů). Jeho záměrem bylo zjistit, kdy původně Expanzivní klasifikaci přijaly, kdy ji opustily a jakým tříděním ji nahradily. Z výsledků vyplývá, že všechny knihovny, které tuto klasifikaci kdysi plně přijaly, tak učinily před rokem 1920. První knihovny od ní začaly upouštět v roce 1920, poslední až na začátku devadesátých let. 25 ze zkoumaných knihoven nahradilo Cutterovo třídění Deweyho desetinným tříděním. Byly to z větší části knihovny veřejné. Zbýlých 32 převážně univerzitních a vědeckých knihoven přešlo na Třídění Kongresové knihovny. Jako primární klasifikaci používaly Cutterovo třídění v době Winkeho průzkumu čtyři instituce. Byla to Knihovni společnost v Charlestonu (Charleston Library Society), Jižní Karolíně, Forbesova knihovna v Northamptonu v Massachusetts, Veřejná knihovna v Holyoke (Holyoke Public Library) v Massachusetts a Státní historická knihovna v Illinois (Illinois State Historical Library). Dalších 23 knihoven pak podle Cuttera stále klasifikuje některé části svých fondů jako jsou periodika, knihy týkající se místní historie či vzácné dokumenty [Winke, 2004]. Tou je například knihovna Bostonského Athenaea, pro kterou bylo třídění původně určeno a která podle Winkeho průzkumu již v roce 1978 přešla na Třídění Kongresové knihovny. Ani dnes stále ještě není zcela reklasifikována a část fondu je tříděna podle Expanzivní klasifikace. V online katalogu je pak tento fakt jasně označen (viz obr. 1).

Jelikož od Winkeho studie uplynulo šest let, zjišťovala jsem, zda jsou její údaje stále aktuální. Ze čtyř výše zmíněných knihoven jsem dvě (Holyoke a Charleston) kontaktovala e-mailem, poněvadž jsem na jejich webových stránkách nenašla potřebné informace. Odpovědi se mi dostalo pouze z Knihovni společnosti v Charlestonu, kde byla Expanzivní klasifikace

zavedena již v roce 1893. Tamní vedoucí katalogizace Carol Jonesová potvrdila, že v jejich knihovně je většina fondů stále uspořádána podle Cutterova systému. Výjimku tvoří fond rukopisů a vzácných knih. Ty byly před několika lety v rámci grantu pro rozvoj online katalogu převedeny do digitální podoby a na žádost tehdejšího ředitele nově reklasifikovány podle Třídění Kongresové knihovny. I u těchto knih je však v rámci signatur použito Cutterových čísel. Zatím tomu tak sice není u kompletního digitálního fondu, nicméně na přidělování signatur se stále pracuje [Jones, 2010]. Další z knihoven – Forbesova knihovna v Northamptonu – na svých webových stránkách uvádí, že její fond je stále uspořádán podle Expanzivní klasifikace. Pro lepší přehlednost pak mají uživatelé k dispozici tabulky s přehledem všech jejích tříd včetně rozdělení základních podtříd [Cutter Classification, 2009]. Stejně tak Státní historická knihovna v Illinois, jejíž přesný název zní Prezidentská knihovna Abrahama Lincolna (The Abraham Lincoln Presidential Library), stále používá Cutterův klasifikační systém [Abraham, 2010]. Aktuální situaci ve Veřejné knihovně v Holyoke se mi bohužel zjistit nepodařilo.

#	OPAC Author Search	Title Brief	Date
[1]	Bowman, Isaiah, 1878-1950	Andes of southern Peru, geographical reconnaissance along the seventy-third meridian.	1916
	Library Location: Cutter Classification Call Number: BS +B68 Status: Available		
[2]	Bowman, Isaiah, 1878-1950	Desert trails of Atacama.	1924
	Library Location: Cutter Classification Call Number: BR +B68 Status: Available		
[3]	Bowman, Isaiah, 1878-1950	Forest physiography, physiography of the United States and principles of soils in relation to forestry.	1911
	Library Location: Cutter Classification Call Number: ND .B68 Status: Available		
[4]	Bowman, Isaiah, 1878-1950	Geographical review.	1916
	Library Location: Library of Congress Classification Call Number: + G1 .G35 Status: Multiple item statuses		

Obr. 1: Výsledky vyhledávání v online katalogu Bostonského Athenaea

Zdroj: <http://catalog.bostonathenaeum.org/> [získáno 2010-07-24]

Expanzivní klasifikace jako celek se tedy neujala v takové míře, jak nejspíše Cutter očekával. Nicméně samotné třídění a jeho principy byly inspirací pro mnoho klasifikačních schémat. Nejvíce se odrazily na Třídění Kongresové knihovny. TKK začalo vznikat po roce 1901. Jeho tvůrci J. C. M. Hanson a Charles Martel původně uvažovali o použití tehdejších třídění pro potřeby Kongresové knihovny. Oslovili tedy Deweyho i Cuttera, přičemž je žádali, zda by svá třídění mohli přepracovat tak, aby co nejvíce vyhovovala potřebám Kongresové

knihovny. Cutter byl více než ochotný spolupracovat, ačkoli doufal, že by jeho systém mohl být přijat vcelku, beze změn. Bohužel pro něj však Hanson a Martel potřebovali nové, co nejobsáhlejší třídění co nejdříve. Vzhledem k tomu, že sedmá varianta Expanzivní klasifikace zdaleka nebyla dokončená (ve skutečnosti byla vydána Cutterovým synovcem Williamem Parkerem Cutterem), vytvořili systém vlastní. Při jeho návrhu však ve velké míře vycházeli z Cutterova schématu, a to jak v rozdělení hlavních tříd, tak v seskupování jednotlivých předmětů [Miksa, 1974]. Pro srovnání uvádím základní skupiny Expanzivní klasifikace a TKK:

Expanzivní klasifikace:

A	Obecná díla
B	Filozofie
C	Judaismus a křesťanství
D	Dějiny církve
E	Biografie
F	Dějiny
G	Zeměpis a cestování
H	Společenské vědy
I	Sociologie
J	Občanské nauky. Politická věda.
K	Právo
L	Vědy a umění obecně
M	Dějiny přírody
N	Botanika
O	Zoologie
Q	Medicína
R	Užité umění
S	Technologie
T	Výroba a řemesla

TKK:

A	Obecná díla
B	Filozofie. Psychologie. Náboženství
C	Pomocné vědy historické
D	Světové dějiny (kromě Ameriky)
E	Dějiny Ameriky
F	Dějiny Ameriky
G	Zeměpis. Antropologie. Rekreaace
H	Společenské vědy
J	Politické vědy
K	Právo
L	Výchova (vzdělávání)
M	Hudba a literatura o hudbě
N	Umění
P	Jazyk a literatura
Q	Věda
R	Medicína
S	Zemědělství
T	Technologie

U	Válečné umění	U	Vojenská věda
V	Zábava, sport, rekreace	V	Námořní věda
W	Umění		
X	Filologie		
Y	Literatura		
Z	Knižní umění	Z	Bibliografie. Knihovnictví. Informační zdroje
[Cutter, 1891; Šamurin, 1955]		[Library of Congress, 2010]	

Jak je vidět, TKK přejalo některé skupiny i s písmenným označením, u některých pouze název. Nicméně vliv Expanzivní klasifikace je více než patrný. Hanson a Martel se netajili tím, že vycházeli Cutterovy klasifikace, která byla podle nich jednou z nejpodrobnějších, co do výčtu předmětů a témat [Miksa, 1974].

V českém prostředí můžeme také zprostředkovaně nalézt Cutterův odkaz. Například Informatické oddělení Knihovny Matematicko-fyzikální fakulty Univerzity Karlovy v Praze začalo pravděpodobně jako první v Česku používat k řazení volně přístupného fondu Třídění Kongresové knihovny [Velek, 2010]. Kromě Informatického oddělení se můžeme s TKK setkat ještě v Národní technické knihovně v Praze 6-Dejvicích. Ta také používá ke klasifikaci většiny svého fondu TKK (a tudíž i Cutterova čísla). V České republice bylo přijetí TKK rozhodně nezvyklým, zato určitě vizionářským krokem. Především kvůli sdílené katalogizaci, kdy knihovny stahují záznamy z katalogu Kongresové knihovny. Ty instituce, které již TKK ve svých fondech uplatňují, mají usnadněnou práci a nemusejí v nich již přepisovat klasifikační znaky [Macháčková, 2007].

3.3 Rozšíření kateřizace

Dnes se dá říci, že z principů Expanzivní klasifikace právě kateřizace, tj. tvorba a přiřazování autorských značek za účelem abecedního řazení dokumentů uvnitř tříd, daleko přesáhla třídění samotné. Často je používána v kombinaci s dalšími klasifikačními schémata, například Deweyho desetinným tříděním [Chan, 2007]. Je také součástí Třídění Kongresové

knihovny. V rámci TKK má dokonce Cutterovo číslo přiděleno pole 050 ve formátu MARC 21. V podpoli \$a má funkci rozšíření samotného třídícího znaku skupiny, v podpoli \$b slouží jako signatura. Protože je rozčlenění předmětů TKK mnohem detailnější než Deweyho desetinné třídění a nestává se často, že by se v rámci signatur vyskytovaly duplicity, používá Kongresová knihovna na rozdíl od DDT zjednodušenou formu Cutterových tabulek (viz webové stránky <http://www.loc.gov/catdir/pcc/053/table.html>). Využívá velkého písmena a arabských číslic, připojených za hlavní notaci tečkou. Například .QC120 pro Periodika, sborníkové a seriálové publikace, .QC121 pro Sebraná díla (neseriálové povahy), .QC121.6 pro Slovníky a encyklopedie atp. Dále jsou Cutterova čísla použita pro označení geografické oblasti v rámci předmětu [Chan, 2007].

Další z velkých knihoven využívajících Cutterova čísla je Národní lékařská knihovna USA (National Library of Medicine). Jelikož se v rámci třídění této knihovny objevuje velké množství děl o stejném tématu, není pro ni vhodná zjednodušená tabulka, kterou používá Kongresová knihovna. Místo ní Národní lékařská knihovna používá Cutter-Sanborn Three-Figure Author Table z roku 1969, a to především jako číslo jednotky (item number), příležitostně také jako podtřídě v rámci předmětu. Cutterovo číslo může být vytvořeno pro názvy, sjednocené názvy, různé edice stejných titulů, autora, překlady děl, data vydání či k odlišení vícesvazkových jednotek. Ve formátu MARC 21 je mu přiřazeno pole 060, podpole \$b [Chan, 2007; United States National, 1993]. Katerizaci využívá také řada univerzitních knihoven. Je to obecně nejspíše jeden z nejrozšířenějších způsobů pro odlišení jednotlivých děl a jejich abecední uspořádání v rámci řazení na regálech uvnitř tříd.

3.4 Dílčí závěry

Tato kapitola měla za úkol představit využití Cutterova díla, tedy Pravidel slovníkového katalogu a Expanzivní klasifikace a zároveň zmapovat jejich vliv na další vývoj v oblasti věcného pořádání informací.

Cutterovo dílo, respektive jeho pozdější využití, bylo těsně spjato s Kongresovou knihovnou. Jeho Pravidla slovníkového katalogu se stala základem pro jeden z největších předmětových heslářů – LCSH, tedy Předmětový heslář Kongresové knihovny. Některé dílčí principy, jako např. použití přirozeného jazyka, sice použity nebyly, v základě však byly

Cutterovy stěžejní myšlenky při tvorbě LCSH využity. Také cíle katalogu, které Cutter definoval, byly stěžejní ještě téměř sto let po jejich publikování a některé (např. vyhledávání v katalogu podle předmětu) jsou aktuální i dnes.

Expanzivní klasifikace a její rozdělení hlavních tříd pak posloužila jako základ pro vytvoření Třídění Kongresové knihovny, které je dnes jedním z nejrozšířenějších klasifikačních systémů. Jako celek se Expanzivní klasifikace neujala ve velké míře, což bylo dáno především dlouhou časovou prodlevou, se kterou byly její poslední verze publikovány. V současnosti ji jako primární klasifikační schéma používají minimálně tři knihovny, všechny ve Spojených státech amerických. Nicméně její principy jako expanzivita či katerizace se rozšířily a dalece přesáhly samotné třídění. Katerizaci používá např. Kongresová knihovna či Národní lékařská knihovna USA.

4. Hodnocení Cutterových přínosů

O Cutterových přínosech, zejména Pravidlech slovníkového katalogu či prvcích Expanzivní klasifikace, jako jsou autorské tabulky, najdeme alespoň zmínku v řadě článků, týkajících se vývoje knihovních katalogů, katalogizace či významných knihovnických třídění. Podrobnější analýzou Cutterových děl se však zabývalo jen několik autorů. Právě tento faktor – podrobnější analýza – pro mne byl vodítkem k výběru finální sady dokumentů. Jako zásadní bylo tedy v konečné fázi vybráno těchto sedm článků a knih (u knih je uvedena konkrétní část):

- *Charles Ammi Cutter: Nineteenth-Century Systematizer of Libraries* [Miksa, 1974] – obsáhlá disertační práce kompletně pojednávající o životě a díle Ch. A. Cuttera (čerpáno z celého dokumentu),
- *Authors & Titles: an analytical study of the author concept in codes of cataloguing rules in the English language, from that of the British Museum in 1841 to the Anglo-American Cataloguing rules 1967* [Tait, 1969] – kapitola o Pravidlech slovníkového katalogu,
- *A Manual of Classification for librarians and bibliographers* [Sayers, 1944] – kapitola o Expanzivní klasifikaci,
- *Očerni po Istorii bibliotečno-bibliografičeskoj klassifikacii* [Šamurin, 1955] – kapitola věnovaná systematizaci knih od 70. let do konce 19. století,
- *The contracting world of Cutter's Expansive Classification* [Winke, 2004] – článek zaměřený na Expanzivní klasifikaci a její využití,
- *The organization of knowledge in libraries and the subject-approach to books* [Bliss, 1933] – samostatná kapitola o Cutterově klasifikaci,
- *The real reason for the obscurity of the Cutter Expansive Classification system* [Kalish, 2007] – článek pojednávající o principech Cutterovy klasifikace a jejím využití.

V následujícím textu se tedy na základě výše zmíněných dokumentů pokusím souhrnně zhodnotit jednotlivé přínosy Charlese Ammiho Cuttera z pohledu jednotlivých

autorů. V úvahu budou brána tato hlediska: která Cutterova díla jsou hodnocena, jakým způsobem (negativně či pozitivně, které jejich části atp.), jak vybraní autoři hodnotí jejich vliv v souvislosti s dalším vývojem v oblasti věcného pořádání informací či v knihovnictví obecně. Jednotlivá díla pak budou seřazena chronologicky, tedy v pořadí, v jakém vznikala.

4.1 Katalog *Bostonského Athenaea*

Mnoho autorů určuje jako první z velkých Cutterových přínosů pro knihovnictví jeho Pravidla slovníkového katalogu. Avšak Miksa a Winke berou v potaz dílo, které vydání Pravidel předcházelo – katalog pro knihovnu Bostonského Athenaea. Na katalogu této knihovny před Cutterem pracovalo mnoho odborníků, např. Ezra Abbot či William F. Poole. Veškerá předchozí práce však ztroskotala kvůli nedostatku finančních prostředků a času. V roce 1869 se do projektu zapojil Cutter, když v Athenaeu nastoupil jako hlavní knihovník. Návrhy svých předchůdců, mezi které patřil klasický tištěný katalog, ručně psaný katalog či tzv. blokový katalog⁷, Cutter zavrhl a rozhodl se pokračovat v myšlence Williama F. Poolea, který již v roce 1866 navrhl pro Athenaeum katalog lístkový [Miksa, 1974]. Nutno však poznamenat, že tuto lístkovou metodu již před ním použil právě Cutter ve spolupráci s Abbotem v knihovně Harvardovy univerzity. Pooleův návrh byl mírně pozměněn, např. co se týče velikosti lístků, které byly dvakrát větší, než bylo potřeba, a tudíž neekonomické pro skladování. Právě harvardský katalog byl základem pro Cutterovu další práci v Athenaeu. Kromě velikosti lístků musel také Cutter vyřešit problém s názvovými záhlavími, která byla nejednotná. Jeho předchůdci totiž při jejich tvorbě používali jak slova z titulní strany, tak z tiráže, obálky, podnázvů a mnohdy si je podle Cuttera snad i vymýšleli. Po vyřešení tohoto problému pak Cutter rozhodl, že pořadí lístků bude jednotné, a to abecední. Katalog tedy dále nebude rozdělen zvláště na autorský a abecedně řazený jako na Harvardově univerzitě, ale tato dvě hlediska budou spojena. Některé lístky tedy mohly začínat autorským záhlavím, jiné například unifikovaným názvem. Tento způsob lépe zpřístupnil katalog veřejnosti v ucelené formě. Samotný lístkový systém se ukázal být mnohem ekonomičtějším. Při rozšiřování fondu nebylo nutné katalog nově tisknout či vydávat k němu přílohy jako v případě katalogu tištěného. Navíc byl tento princip jednodušší pokud šlo o přidávání nových záznamů – lépe se

⁷ Blokový katalog (slip catalog) je podle definice TDKIV „[k]nihovní katalog obsahující záznamy zaznamenané na lístečích, které jsou svázané sponou do svazku ve formě knihy“ [KTD, 2003-]. Miksa ho však specifikuje jako katalog ve formě knihy, do kterého jsou vlepujány proužky papíru s identifikačním záznamem knihy [1974].

udržovalo správné pořadí. Na lístek pak bylo možné uvést více informací o díle a nebylo nutné zkracovat základní údaje. Materiál lístků byl navíc odolnější než v případě blokového katalogu a v něm užitých proužků papíru [Miksa, 1974]. Jedinou z nevýhod byl podle Cuttera fakt, že v případě lístkového katalogu mohl uživatel v jednu chvíli vidět pouze jeden záznam, což však vzhledem k převažujícím pozitivům systému viděl jako zanedbatelný problém.

Celkově je tedy katalog pro Bostonské Athenaeum hodnocen velmi pozitivně. Podle Winkeho reprezentuje první velký moderní slovníkový katalog a zároveň první velký Cutterův přínos pro knihovnictví [2004]. Miksa pak nešetří superlativy a uvádí ho jako jeden z nejmonumentálnějších tištěných slovníkových katalogů 19. století [1974]. Faktem zůstává, že lístkový slovníkový katalog byl v následující století nejběžnější formou katalogu v amerických knihovnách.

4.2 Pravidla slovníkového katalogu

V souvislosti s výše popsaným katalogem pak Cutter vydal svá Pravidla slovníkového katalogu (1876), která vyšla v několika revizích. Jednalo se o Cutterovo zásadní dílo. Před ním samozřejmě existovaly jisté katalogizační principy, ovšem byly nekonzistentní, o čemž se Cutter přesvědčil již při tvorbě katalogu pro Athenaeum. Teprve on tyto principy sjednotil do jedné příručky, dal jim pevnou formu a obohatil je [Tait, 1969; Cutter, 1904a]. V Pravidlech je detailně popsána metodologie tvorby autorských záhlaví, která do té doby nebyla zcela jednotná. Velká pozornost je pak věnována korporativnímu záhlaví, vícenásobné odpovědnosti či náhradách za autorská záhlaví u anonymních nebo sborníkových děl. Cutter se každým pravidlem zabýval velice podrobně. Teprve když už vyčerpал všechny potenciální možnosti a problémy, se kterými se mohli knihovníci při katalogizaci setkat, navrhoval provizorní řešení. Díky jeho pečlivosti se tak Pravidla opravdu stala jakousi příručkou katalogizátora. Pro širokou knihovnickou obec to byl veliký přínos. Avšak začínajícím knihovníkům se toto dílo mohlo současně jevit jako příliš komplikované. Cutter si toho byl vědom a připouštěl, že jeho Pravidla jsou možná až moc podrobná. V roce 1877 tedy publikoval v časopise *Library Journal* zkrácenou verzi, která byla k začínajícím knihovníkům vstřícnější [Miksa, 1974, s. 421]. Ani takto vyčerpávající a propracované dílo se však ve své době nevyhlo kritice. Cutter musel čelit kritice ze strany odborné veřejnosti, reprezentované např. Dr. H. A. Hagemem, profesorem Harvardovy univerzity. Ten na něj otevřeně „zaútočil“

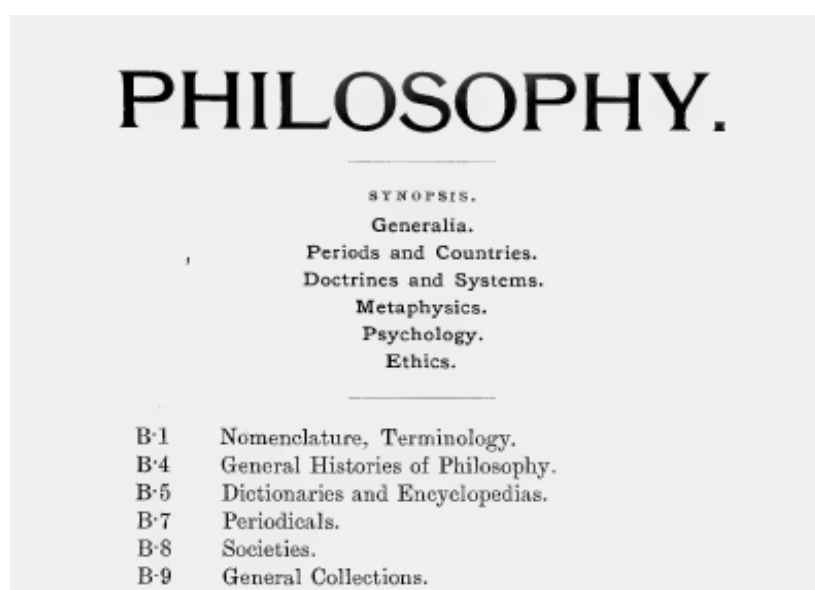
prostřednictvím článků v odborných časopisech, např. Nation či Library Journal. První otázka, která se nabízela byla ta, zda je vůbec potřeba, aby knihovna vlastnila katalog tak propracovaný, jak navrhoval Cutter. Hagen zastával názor, že blokové katalogy a autorské seznamy, které se v knihovnách do té doby používaly, byly naprosto dostačující. Jinými slovy katalog, jak ho zamýšlel Cutter, byl zbytečný. Další sporný bod byl pro něj předmětový přístup. Podle něj by bývaly stačily specializované předmětové bibliografie. Předmětový katalog byl navíc limitován pouze knihami, které byly „po ruce“ [Hagen, 1877, s. 40-41]. Cutter oponoval názorem, že Dr. Hagen možná ke katalogu přistupuje s již jasnou myšlenkou předmětu, který hledá, průměrný uživatel však ne. Proto je potřeba mu nabídnout více možností. Také Hagenův názor, že specializované předmětové bibliografie by mohly být dostačující náhradou katalogu, Cutter jasně odmítal. Takové bibliografie možná existovaly, ale často byly nekompletní a ve své tištěné formě po krátké době neaktuální [Miksa, 1974].

I přes podobné výtky však Pravidla slovníkového katalogu, která vycházela z praktické zkušenosti a výzkumů, přestála zkoušku časem a zformovala základ většiny katalogizačních pravidel na dalších sto let [Tait, 1969]. Důkazem toho může být například jejich použití jako základ pro heslář Kongresové knihovny LCSH (viz kap. 2.2.1). Novinkou, která byla zavedena až Cutterem, byl taktéž předmětový přístup při tvorbě hesel. Tento odkaz můžeme najít ještě po více než sto letech i dnes v rámci online katalogů. Obecně by se dalo říci, že Charles Ammi Cutter byl jedním z lidí, kteří úplně změnili vnímání katalogu co do jeho funkcí (viz kap. 2.2.1), organizace a podoby.

4.3 Expanzivní klasifikace

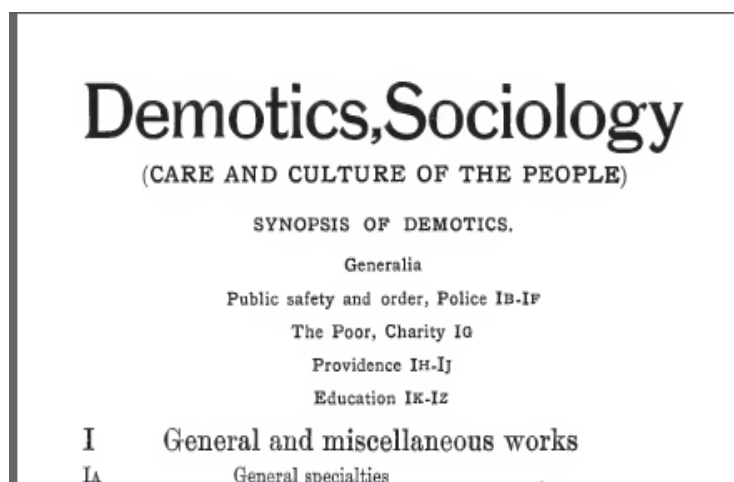
Expanzivní klasifikace byla jedním z nejčastěji hodnocených děl. Začala bych nejprve kritikou Henry Evelyn Blisse, která byla nejvíce negativní (také se jedná o chronologicky nejstarší z klíčových dokumentů této kapitoly). Bliss byl autorem vlastní Bibliografické klasifikace a nutno říci, že na ostatní třídění svých předchůdců, zejména na Cutterovo, pohlížel velice kriticky [Bliss, 1933]. Jako první zmiňuje pořadí hlavních tříd. To bylo podle něj sice opravdu logické a filozofické, ale na druhou stranu nebylo dostatečně vědecké ani pro oblast tehdejší vědy (tedy Cutterovy současnosti), natož pro současnost (30. léta 20. století). Bliss navíc prohlásil, že „logické rozdělení neznamena vždy konzistentní a dobře fungující knihovnické třídění“ [1933, s. 240, překl. aut.]. Problém viděl především v příliš rozsáhlém či

naopak nedostatečně obsažném rozdělení některých tříd. Například důležité oblasti jako výchova, sociologie, sociální psychologie či obchod měly podrozdělení nedostatečné, ve kterém se evidentně neodrážel tehdejší vývoj. Naopak třídy jako matematika, přírodní vědy a technologie byly (zvláště v sedmém vydání klasifikace) zbytečně přeplněné a nevyužitelné a pro případné použití ve větších knihovnách by musely být přepracovány. Některé předměty byly navíc podle Blisse špatně zařazeny – například psychologie již dávno nebyla odvětvím filozofie, jak tomu bylo u Cuttera (viz obr. 2). Spojila se s antropologií a biologií a tvořila samostatnou větev. Ten samý problém viděl v případě výchovy, kterou Cutter zařadil pod sociologii (viz obr. 3). Navrhoval ji spojit s aplikovanou psychologií a antropologií.

Obr. 2: Rozdělení filozofie podle Expanzivní klasifikace

Zdroj: [Cutter, 1891]

Obr. 3: Rozdělení sociologie podle Expanzivní klasifikace

Zdroj: [Cutter, 1891]

Bliss však dodával, že kdyby Cutter žil, určitě by tyto nedostatky odstranil.

Další problém spatřoval Bliss v notaci. Uznával sice, že pro většinu základních předmětů jsou značky velmi jednoduché a krátké. Jejich efektivita by ale mohla být mnohem větší, kdyby byly vztahy mezi nimi logičtější. Jako příklad uvádí nedodržení systému podřazenosti. Některé obecnější termíny totiž mají delší notaci než ty podřazené. Například notace pro Mechaniku je Lhe, kdežto podtřída Částicová dynamika je označena písmeny Li. Nejasnosti tohoto typu podle Blisse popírají princip podřazenosti a navíc znemožňují případné zapamatování. Notace hlavní třídy by měla být základem pro podtřídy.

Jako velký přínos pak hodnotil místní seznam a princip expanzivnosti, který se však v sedmém vydání třídění již téměř vytratil. Celkově však Bliss tvrdil, že Expanzivní klasifikace není zdaleka tak vědecká, praktická ani ekonomická, jak tvrdí její zastánci a dostalo se jí ve své době mnohem lepší reputace, než si skutečně zasloužila. Podle něj Expanzivní klasifikace „neztělesňuje principy třídění pro knihovny“ [Bliss, 1933, s. 241, překl. aut.].

S některými Blissovy výtkami částečně souhlasil i Sayers, a to zejména v části, která se týká obsahu tříd. Ty byly podle něj pouze zbytečně rozčleněné pro potřeby notace [Sayers, 1944]. Srovnává Cutterovo třídění s Deweyho desetinným tříděním. Cutterova klasifikace je podle něj na první pohled sice mnohem širší a obsáhlejší – Deweyho deset tříd však úplně pokrývá všechny předměty zahrnuté v Cutterových 26 třídách. Expanzivní klasifikace je tedy zbytečně „přeplněna“ předměty.

Jako přínos pak také hodnotí místní seznam – mluví o něm jako o nejdůležitější části systému. Dále upozorňuje, že Cutterovo třídění přineslo první průkopnickou abecední notaci [Sayers, 1944]. Ačkoli ta nebyla tak úplně čistě abecední, vezmeme-li v úvahu například právě místní seznam, který měl notaci číselnou. Notace jako taková byla u Expanzivní klasifikace téměř vždy předmětem diskuse. Pravdou je, že možnosti jejího rozšíření mohly být někdy spíše na škodu, protože příliš dlouhá a navíc abecední notace se nedá tak snadno zapamatovat. Právě to viděl i Šamurin jako velkou přednost Deweyho systému – krátkou číselnou desetinnou notaci, snadnou k osvojení [1955]. Sayers ale namítá, že stručnost notace jako taková nemusí být hlavním důvodem pro výběr jiného třídění. Ne všichni mohou být přesvědčeni, že kratší notace je jednodušší a snadněji zapamatovatelná. Je otázkou, zda například značka Vz, kterou Cutter přidělil vokální hudbě (vocal music) je k zapamatování

snadnější než značka 784, kterou tomu samému předmětu přidělil Dewey. Uživatel si tak musí udělat vlastní závěr [Sayers, 1944].

Expanzivitu pak Sayers hodnotil jako největší přínos vzhledem k možnosti zařazování nových tříd s ohledem na budoucí vývoj vědy a společnosti obecně. Nesdílel však Cutterovu myšlenku snadného přechodu z jedné verze klasifikace na druhou. Cutter sice sám poznamenal, že pokud knihovna začne s prvním vydáním klasifikace pro nejmenší fond, bude při přechodu na další nutno udělat několik změn, zejména v notacích týkajících se děl s velmi specifickým předmětem. Sayers ale namítá, že změna by byla třeba i u některých hlavních tříd [1944].

O poznání pozitivněji pak Expanzivní klasifikaci hodnotí Šamurin. Jako ostatní autoři zmiňuje logičnost, kterou podle něj toto třídění vyniká mezi ostatními tříděními té doby. Té Cutter dosáhnul především tím, že dějiny umístil v celkovém schématu (v rámci pěti hlavních oblastí vědění) na druhé místo, čímž sjednotil všechny společenské vědy. Také řazení uvnitř tříd vyzdvihuje pro jeho logičnost a neshledává je tak zastaralými jako jinde (na rozdíl od Sayerse). Další předností Cutterovy klasifikace je jeho založení na evolučním základě. O to se pokoušeli knihovníci již před ním, ale jejich pokusy o evoluční rozložení předmětů se omezovaly pouze na dílčí oddíly, ne na celé třídění (například francouzské Merlinovo třídění). Cutter byl první, kdo evoluční princip učinil základem teorie knihovnického třídění.

Jako velmi úspěšné Šamurin vidí použití pomocných tabulek znaků formy a místa. Ty byly převzaty mnoha dalšími klasifikacemi a ve své době umožňovaly pružnost, která byla při používání DDT nemožná [Šamurin, 1955]. Deweyho s Cutterem však často srovnává a dodává, že oba měli ve své době stejný cíl – snahu vytvořit třídění, které by se dalo použít ke klasifikaci velkých fondů. Ve své době pak oba vynikali podrobností dělení tříd. Vliv Cutterových myšlenek nebyl pak patrný jen v USA, například při tvorbě TKK, ale také v Evropě. I zde se objevovala snaha vypracovat takové třídění, které by bylo schopno roztažitelnosti a do kterého by bylo možné zařadit nové pojmy bez toho, aby se zásadně narušily stávající tabulky. Přímý Cutterův odkaz pak můžeme najít v holandském třídění H. E. Greva, které vyšlo v roce 1931 a v některých oddílech přímo zachovalo notace dané Cutterem [Šamurin, 1955].

S dalším pohledem přichází Winke, Miksa a Kalish. Vesměs se shodují, že jedním z největších přínosů byla expanzivita. Zajímavý ale může být názor, který se předtím nevyskytoval – samotná roztažitelnost jako problém. Právě pojetí Expanzivní klasifikace jako

adaptabilního systému, který se přizpůsobí individuálním potřebám knihovny, může být překážkou. Systém nediktuje přesnou notaci a výsledná flexibilita ho dělá složitým pro použití, nesrozumitelným a příliš často ho dovoluje knihovnám používat, aniž by čerpaly z jeho inovací [Kalish, 2007; Miksa, 1974]. Možnost volby pak může být paradoxně horší než pevně daná pravidla. Celkově však Cutterův systém a jeho složky, například autorské značky, které dosud zůstaly v obecném užívání, hodnotí pozitivně [Winke, 2004].

S ohledem na předchozí interpretace můžeme shrnout, že Expanzivní klasifikace byla vesměs považována za jeden z nejlogičtějších a nejpropracovanějších klasifikačních systémů 19. století. Lze si tedy položit otázku, co vše bránilo, aby se ve větší míře neujala a nezůstala v praxi jako celek i dnes. Za prvé to byla doba, ve které Cutter své třídění publikoval. V tom samém čase již bylo v praxi zavedeno DDT, aktivně propagované Deweym samotným. Je otázkou, zda by tomu bylo jinak, kdyby Cutter třídění dokončil dříve. Dále to byla nekompletnost sedmé verze třídění, které bylo příliš vědecké a obsahovalo mnoho nevyužitelných tříd [Sayers, 1944]. Cutter také nedokázal zajistit pokračující revize třídění, jako to udělal Dewey když založil společnost, která měla na starosti rozvoj DDT. Winke pak dává „vinu“ knihovnám, které po Cutterově smrti Expanzivní klasifikaci používaly, že aktivně nespolupracovaly na jejím udržování a prosazování, jako tomu bylo například v případě Blissovy Bibliografické klasifikace, která je dnes udržována Asociací Blissova třídění (Bliss Classification Association) a stále se používá v mnoha britských knihovnách [Winke, 2004]. Nicméně fakt, že Expanzivní klasifikace jako celek „přežila“ více než sto let svědčí o tom, že se jedná o mimořádné dílo na poli moderního knihovnictví. Její jednotlivé principy jako autorské značky či pomocné znaky formy a místa našly širokého využití.

4.4 Dílčí závěry

Cílem této kapitoly bylo zhodnocení přínosů Cutterových děl z hlediska předem vybraných dokumentů a ukázat jejich vliv na další období (ačkoli ten byl již zčásti uveden v kapitole předchozí).

Jako první velký přínos je hodnocen katalog pro Bostonské Athenaeum. Ve své době se jednalo o průkopnické dílo a zcela nové pojetí katalogu co do formy (lístkový katalog) a přístupu k němu (princip slovníkového katalogu). Výhodný byl také z ekonomického hlediska, jelikož jeho příprava nebyla tak nákladná jako v případě katalogu ve formě knihy.

Na základě práce, kterou věnoval katalogu Bostonského Athenaea pak Cutter vypracoval Pravidla slovníkového katalogu (1876), která se na dlouhou dobu stala základem pro katalogizaci a tvorbu katalogu vůbec.

Expanzivní klasifikaci se dostalo jak pozitivního, tak negativního hodnocení současníků. Samotný princip expanzivity a podrobné rozdělení tříd bylo paradoxně považováno jak za přínos (Šamurin), tak za nedostatek (Bliss, Kalish). Nicméně dílčí prvky jako autorské tabulky či pomocné znaky se uplatnily i mimo třídění jako takové, stejně jako evoluční princip při řazení jednotlivých předmětů. Celkově byla Expanzivní klasifikace považována za jeden z nejpropracovanějších systémů 19. století.

Závěr

Knihovnictví procházelo ve druhé polovině 19. století velkými proměnami. Důvod byl jednoduchý – nová koncepce v pojetí přístupu k fondům, respektive jejich postupné zpřístupňování veřejnosti. Zároveň se rozvíjelo knihovnické zákonodárství, vznikala profesní sdružení (1876 – Asociace amerických knihoven) a knihovny se začaly otevírat veřejnosti. Doba, ve které Charles Ammi Cutter působil, byla velice dynamická. Knihovnických třídění byl bezpočet, nebyla ale zcela jednotná. Často se objevovala třídění se smíšenou notací, jejich pojetí však nebylo konzistentní (rozdělení hlavních tříd a jejich označování písmeny či čísly). Zejména pro veřejné knihovny, které se v té době stále více rozmáhaly, bylo důležité zpřístupnit uživatelům fond v co nejjednodušší formě a zároveň aplikovat výstižné a přesné třídění. Knihovníci se tedy při stavění fondů museli začít zaměřovat na své uživatele a širokou veřejnost.

Cutter byl člověk s mnoha praktickými zkušenostmi. Pracoval v knihovně Harvardovy univerzity, na vedoucích pozicích pak v knihovně Bostonského Athenaea či Forbesově knihovně v Northamptonu. Byl jedním ze zakládajících členů Asociace amerických knihoven a taktéž přispíval do odborných knihovnických periodik své doby (Library Journal). Při své práci na Pravidlech slovníkového katalogu (1876) měl tedy dostatek poznatků z praxe (např. ze své práce na katalogu pro Bostonské Athenaeum) a mohl tak snadněji reflektovat požadavky knihovnické obce i uživatelů. V Pravidlech, která se stala stěžejní příručkou katalogizátorů na dalších více než sto let, vyčerpávajícím způsobem jasně a souhrnně

definoval a sjednotil katalogizační principy. Nově zavedl přímý přístup při tvorbě předmětových hesel, u kterých navíc používal přirozeného jazyka (tím vycházel vstříc běžným uživatelům). Tento přímý přístup je v současnosti stále aktuální. Ve svém pojetí katalogu Cutter také zrušil hierarchii, která mohla být pro uživatele matoucí, a případné odkazy řešil pomocí křížových odkazů. Důležitými pak byly cíle katalogu, které přetrvaly v téměř nezměněné formě i část 20. století. Navíc se čtvrtá revize jeho Pravidel stala základem pro předmětový heslář Kongresové knihovny – LCSH. Zprostředkovaně jsou tedy Cutterovy principy používány i dnes.

Pokud jde o Expanzivní klasifikaci, ta byla na poli systematizace knih v mnoha ohledech novátorská. Především se vyznačovala logičností uspořádání hlavních tříd, na čemž měla jistě podíl evoluční idea, kterou Cutter uplatňoval. Jednotlivé třídy byly pak velice podrobně rozčleněny, což je na jednu stranu možné hodnotit pozitivně, na druhou stranu se právě přílišná podrobnost stala terčem kritiky. Někteří autoři (např. Bliss) se domnívali, že mnoho takto detailně rozdělených tříd bude nevyužitelných a matoucích. Cutter vypracoval celkem sedm verzí klasifikace (sedmá však vyšla až po jeho smrti), které vycházely v devadesátých letech 19. století. Lišily se velikostí – první měla být použita pro malou knihovnu s fondem do stovek svazků, poslední verze pak mohly sloužit k systematizaci až milionových fondů. Novinkou byl samotný princip roztažitelnosti, který měl umožnit knihovnám jednoduchý přechod z jedné klasifikace na druhou spolu s tím, jak rozšiřovaly svůj fond. Díky tomu, že byla roztažitelná i abecední notace, bylo možné libovolně přidávat nové předměty v závislosti na společenském vývoji. Expanzivní klasifikace jako celek se však neujala ve velké míře a důvodem může být fakt, že Cutter na jejím posledním vydání pracoval 15 let. Mezitím se však v knihovnách ujala klasifikace jeho současníka Melvila Deweyho, tedy Deweyho desetinné třídění. Nicméně byla to právě Cutterova klasifikace, která se stala základem pro tehdy vznikající Třídění Kongresové knihovny, v jejímž odkazu žije i dnes. Mnohem používanějšími pak byly dílčí prvky Expanzivní klasifikace – autorské tabulky a s nimi spojená kategorie či tabulky pomocných znaků, které převzalo a rozšířilo např. MDT.

Vzhledem k předchozímu si dovoluji tvrdit, že Charles Ammi Cutter byl průkopníkem amerického knihovnictví 19. století a o jeho přínosech, ať už ve formě Pravidel slovníkového katalogu nebo Expanzivní klasifikace, která však částečně zůstala ve stínu DDT, nemůžeme pochybovat.

Seznam použité literatury

Pozn.: Tučně jsou vyznačeny použité zdroje citované v práci, běžným písmem další zdroje z bibliografické rešerše (podrobněji viz Předmluva).

- ABDUL AZEEZ, T. A.; PARAMESWARAN, M. 2001. Cutter's rules on corporate name entry : a brief review. *SRELS Journal of information Management*. 2001, vol. 38, no. 2, s. 113-119. ISSN 0972-2467.
- ***Abraham Lincoln Presidential Library & Museum* [online]. Illinois : ALPLM, [cit. 2010-07-20]. Dostupné z WWW: <<http://www.alplm.org/library/cataloging.html>>.**
- ADAMICH, Tom. 2007. Curriculum-based cataloging and the new metadata : cataloging beyond the world of MARC. *Knowledge Quest*. 2007, vol. 35, no. 5, s. 66-71. ISSN 1094-9046.
- **American Library Association et al. 2010. *RDA Toolkit : Resource Description & Access* [online]. [B.m.] : American Library Association, 2010 [cit. 2010-19-07]. Dostupné z WWW: <<http://www.rdatoolkit.org/>>.**
- ARAKAWA, S. 2004. Library of Congress Classification Call numbers (overview). In *Yale University Library : cataloging documentation* [online]. Yale : Yale University Library, c2004, last upd. on 20 March, 2004 [cit. 2010-01-30]. Dostupné z WWW: <<http://www.library.yale.edu/cataloging/Orbis2Manual/LC%20class%20overview.htm#egl>>.
- **BEGHTOL, Clare. 2004. Exploring new approaches to the organization of knowledge : the Subject classification of James Brown. *Library Trends*. 2004, vol. 52, no. 4, s. 702-718. ISSN 0024-2594.**
- **BERANOVÁ, Jaroslava. 2010. *Charles Ammi Cutter : život a dílo, jeho přínosy pro věcné pořádání informací : bibliografický soupis*. Praha, 2010-01-30. 13 s. Seminární práce k předmětu Bibliografické rešeršní služby.**
- BIGWOOD, David. 2009. Cuttering at the National Library of Medicine. In *Catalogablog : library cataloging, classification, metadata, subject acces and related*

topics [online]. 22 December 2009 [cit. 2010-01-30]. Dostupné z WWW:
<<http://catalogablog.blogspot.com/2009/12/cuttering-at-national-library-of.html>>.

- Biographical Sketch : Charles A. Cutter. 2010. In The University of Hawai. *The University of Hawai'i system : like no other place on earth* [online]. University of Hawai : Hawai, c2010 [cit. 2010-01-26]. Dostupné z WWW ve formátu PDF:
<<http://www2.hawaii.edu/~asaton/610Sample3C.pdf>>.
- BLACKBURN, Robert H. 1988. Dewey and Cutter as building consultants. *Library Quarterly*. 1988, vol. 58, no. 4, s. 377-384. ISSN 0024-2519.
- BLAKE, Virgil L. P. 2002. Forging the Anglo-American Cataloging Alliance: descriptive cataloging, 1830-1908. *Cataloging & Classification Quarterly*. 2002, vol. 35, issue 1/2, s. 3. ISSN 0163-9374.
- **BLISS, Henry Evelyn. 1933. *The organization of knowledge in libraries and the subject-approach to books*. New York : The H.W. Wilson Company, 1933. Chapter XI, The Cutter's „Expansive“ Classification, s. 230-240.**
- **BOWMAN, J. H. 2005. Classification in British public libraries : a historical perspective. *Library History*. 2005, vol. 21, s. 143-173. ISSN 0024-2306.**
- BOYD, Erin; MIAO, Jin. 2008. Adjusting Cutter numbers for composers at the University of Southern Mississippi Libraries. *The Southeastern Librarian*. 2008, vol. 56, no. 3, s. 11-16. ISSN 0038-3686.
- **BRUNT, Rodney. 1998. Old rules for a new game : Cutter revisited. *Library Review*. 1998, vol. 47, no. 2, s. 82-90. ISSN 0024-2535.**
- **BYRUM, John D., Jr. 2005. On-line katalogy a knihovní portály v současném informačním prostředí. *Knihovna* [online]. 2005, roč. 16, č. 1 [cit. 2010-22-06], s. 9-22. Dostupné z WWW:
<<http://knihovna.nkp.cz/knihovna51/519byrum.htm>>. ISSN 1801-3252.**
- *Cataloging Services : Library of Congress Cutter Table* [online]. [cit. 2010-01-29]. Dostupné z WWW: <<http://www.nlc.state.ne.us/Cataloging/cutter.html>>.

- **CEJPEK, Jiří et al. 2002. *Dějiny knihoven a knihovnictví*. Praha : Karolinum, 2002. 247 s. ISBN 80-246-0323-3.**

- *Cutter Author Tables : C. A. Cutter's Three-Figure Author Table (Swanson-Swift Revision)* [online]. Littleton (CO, USA) : Hargrave House, [cit. 2010-01-25]. Dostupné z WWW: <<http://www.cuttertables.com/cutter2.html>>.

- *Cutter Author Tables : C. A. Cutter's Two-Figure Author Table (Swanson-Swift Revision)* [online]. Littleton (CO, USA) : Hargrave House, [cit. 2010-01-25]. Dostupné z WWW: <<http://www.cuttertables.com/cutter1.html>>.

- *Cutter Be Gone! Graph Visualizations as library shelf maps* [online]. [cit. 2010-01-29]. Dostupné z WWW: <<http://cjmconnors.com/node/72>>.

- **Cutter Classification [online]. 2009. In Forbes Library. *Forbes library : Northampton's public library* [online]. Massachusetts : Forbes Library, c1997-2010, page updated September 9 2009 [cit. 2010-07-26]. Dostupné z WWW: <<http://www.forbeslibrary.org/books/cutter.shtml>>.**

- Cutter Expansive Classification. 2009. In *Wikipedia : the free encyclopedia* [online]. St. Petersburg (FL, USA) : Wikimedia Foundation, last modif. on 5 October 2009 [cit. 2009-12-27]. Dostupné z WWW: <http://en.wikipedia.org/wiki/Cutter_Expansive_Classification>.

- *Cutter numbers for composers* [online]. Fairfax (VA, USA) : George Mason University, c2010 [cit. 2010-01-30]. Dostupné z WWW: <<http://library.gmu.edu/resources/fa/musiccat.html#cutter>>.

- *Cutter numbers for individual regions and countries* [online]. York University Libraries, last upd. 16 March 2005 [cit. 2010-01-29]. Dostupné z WWW: <<http://www.library.yorku.ca/ccm/Biblio/cutter/councutt.htm>>.

- **CUTTER, Charles Ammi. 1891. *Expansive Classification*. Boston : C. A. Cutter, 1891. [110] s. Dostupné též ve formátu PDF z WWW:**

<http://ia341309.us.archive.org/2/items/cu31924092476237/cu31924092476237.pdf>.

- **CUTTER, Charles Ammi. 1897. Expansive Classification. In *Transactions and proceedings of the Second International Library conference held at London, July 13-16, 1897*. London : [b.n.], 1898, s. 84-88. Printed for members of the conference**
- **CUTTER, Charles Ammi. 1904a. *Rules for a dictionary catalog*. 4th ed., rewritten. Washington : Government Printing Office, 1904. 173 s. Dostupné též z WWW: <<http://digital.library.unt.edu/ark:/67531/metadc1048/m1/1/>>.**
- **CUTTER, Charles Ammi. 1904b. *Explanation of Cutter-Sanborn Author-Marks : Three figure tables*. Revised by Kate Emery Jones. 4th ed. Boston : Library Bureau, 1904. [12] s.**
- CUTTER, Charles Ammi. 2009. *Boston Athenæum: How to Get Books, with an Explanation of the New Way of Marking Books*. Charleston (SC, USA) : BiblioLife, 2009. 40 s. Historická reprodukce. ISBN 978-1-113-24874-9.
- CUTTER, Charles Ammi. 2009. *Explanation of the Alphabetic-Order Marks (Two-Figure Tables)*. Charleston (SC, USA) : BiblioLife, 2009. 12 s. Historická reprodukce. ISBN 978-1-113-40637-8.
- CUTTER, Charles Ammi; SANBORN, Kate Emmery. 2009. *Explanation of the Cutter Sanborn Author Marks (Three Figure Tables)*. Charleston (SC, USA) : BiblioLife, 2009. 12 s. Historická reprodukce. ISBN 978-1-110-80048-3.
- **CUTTER, Richard A. 1969. *Instruction book for Cutter-Sanborn Three-Figure Author Table : (Swanson-Swift revision, 1969)*. Massachusetts : H.R. Huntting Company, 1969. [4] s.**
- DANA, John Cotton. 2007. *A Library primer*. Eastbourne (UK) : Gardners Books, 2007. Kap. 22, The expansive classification : C. A. Cutter's The classification, s. 84-91. ISBN 1-406-81827-5.

- Dewey Cutter Program : speed your classification efforts. In OCLC Online Computer Library Center. *OCLC : the world's libraries. Connected* [online]. Dublin, (OH, USA) : OCLC Online Computer Library Center, 1997 [cit. 2010-01-25]. Dostupné z WWW: <<http://www.oclc.org/dewey/support/program/>> .

- Dewey-Cutter conversion. Know Dewey, not Cutter? In Forbes Library. *Forbes library : Northampton's public library* [online]. Massachusetts : Forbes Library, c1997-2009, last updated on 25 January 2010 [cit. 2010-01-26]. Dostupné ve formátu PDF z WWW: <http://www.forbeslibrary.org/pathfinders/Dewey-Cutter_conversion.pdf>.

- **DRTINA, Jaroslav. 1953. *Věcná katalogisace. Díl I., Katalog systematický. Praha : SPN, 1953. 131 s.***

- EDWARDS, Judith. 2010. Libraries using Dewey numbers – CAUL survey. In COSTELLO, Diane. *CAUL : council of Australian librarians* [online]. Canberra : CAUL Office, upd. 12 January 2010 [cit. 2010-01-25]. Dostupné z WWW: <<http://www.caul.edu.au/surveys/dewey.htm>>.

- EL-SHERBINI, Magda. 1998. *Adjusting Cutter numbers : Executive Summary Draft* [online]. January 11, 1995, last revision on February 13, 1998 [cit. 2010-01-30]. Dostupné z WWW: <<http://library.osu.edu/sites/cataloging/cutter2.php>>.

- GARATY, John A. (ed.). 1999. *American national biography*. New York : Oxford University Press, 1999. Vol. 5., Charles Ammi Cutter, s. 939-940.

- GARRISON, Dee. 2003. *Apostles of culture : the public librarian and American society, 1876-1920*. 319 s. Wisconsin : University of Wisconsin Press, 2003. [Kap. 2], Profile of the Library Elite, s. 16-35.

- GOLDMAN, Phyllis (red.). 2004. *Monkeyshines on libraries : information for you*. Ipswich (MA, USA) : EBSCO Publishing, 2004. Cutter numbers, s. 71-72.

- **GORMAN, Michael. 1980. Let us know praise. *American Libraries*. 1980, vol. 11, issue 4, s. 201-204. Dostupné též komerčně ve formátu PDF na platformě EBSCOhost: <<http://ebSCOhost.com/>>. ISSN 0002-9769.**

- GORMAN, Michael; PANNIZI, A.; CUTTER, C. 1989. Yesterday's heresy - today's orthodoxy : an essay on the changing face of descriptive cataloging. *College and Research Libraries*. 1989, vol. 50, no. 6, s. 626-634. ISSN 0010-0870.
- GREENWOOD, Val D. 2000. *The researcher's guide to American genealogy*. 3rd ed. Baltimore : Genealogical Publishing, 2000. [Kap.] V., An Introduction to Research Tools: the library, s. 79-90. ISBN 0-8063-1621-7.
- HAGEN, H. A. 1877. **The librarian's work.** *Nation*. 1877, vol. XXII, no. 18, s. 40-41.
- HANSON, J. C. M. 1908. *Catalog rules : author and title entries.* Boston : ALA Publishing Board, 1908. 112 s.
- HART, Rick; KAUFMANN, Faith (ed.). 2010. Cutter Fourth Classification, part 1. In Forbes Library. *Forbes library : Northampton's public library* [online]. Northampton (MA, USA) : Forbes Library, c1997-2009, last update 25 January 2010 [cit. 2010-01-26]. Dostupné ve formátu PDF z WWW:
<http://www.forbeslibrary.org/pathfinders/Cutter_Fourth_Classification_pt1.pdf>.
- HART, Rick; KAUFMANN, Faith (ed.). 2010. Cutter Fourth Classification, part 2. In Forbes Library. *Forbes library : Northampton's public library* [online]. Massachusetts : Forbes Library, c1997-2009, last update 25 January 2010 [cit. 2010-01-26]. Dostupné ve formátu PDF z WWW:
<http://www.forbeslibrary.org/pathfinders/Cutter_Fourth_Classification_pt2.pdf>.
- HOFFMAN, Herbert H. 2006. Subject acces to works in online catalogs. *Technicalities*. Sept/Oct 2006, vol. 21, issue 5, s. 9-12. ISSN 0272-0884.
- HOLLEY, Edward. 1976. Who we were : profiles of the American librarian at the Birth of the Professional Association. *American Libraries*. 1976, vol. 7, issue 6, s. 323. ISSN 0002-9769.
- HUTCHINS, Margaret; JOHNSON, Alice Sarah; WILLIAMS, Margaret Stuart. 2009. *Guide to the use of libraries : a manual for college and university students*. Charleston

(SC, USA) : BiblioLife, 2009. Kap. 2.12, The expansive classification, s. 13-14. ISBN 978-1-103-78855-2.

- **CHAN, Lois Mai. 2007. *Cataloging and classification : an introduction. With the assistance of Theodora L. Hodges.* 3rd ed. Lanham : Scarecrow Press, 2007. xix, 580 s. ISBN 978-0-8108-6000-1.**
- Charles (Ammi) Cutter. 2000. In CRYSTAL, David. *The Cambridge encyclopedia.* Cambridge : Cambridge University Press, 2000. Dostupné také na WWW: <<http://encyclopedia.stateuniversity.com/pages/4051/Charles-Ammi-Cutter.html>>.
- Charles Ammi Cutter. 2009. In *New World Encyclopedia : organizing knowledge for hapinnes, prosperity and world peace* [online]. B.m. : Universal Peace Federation, last modif. on 2 January 2009 [cit. 2010-01-25]. Dostupné z WWW: <http://www.newworldencyclopedia.org/entry/Charles_Ammi_Cutter>.
- Charles Ammi Cutter. 2010. In *Wikipedia : the free encyclopedia* [online]. St. Petersburg (FL, USA) : Wikimedia Foundation, last modif. on 8 January 2010 [cit. 2010-01-24]. Dostupné z WWW: <http://en.wikipedia.org/wiki/Charles_Ammi_Cutter>.
- **IMMROTH, John P. 2003. Cutter, Charles Ammi. In DRAKE, Miriam A. (ed.). *Encyclopedia of library and information science.* 2nd. ed. New York : Marcel Dekker, 2003, s. 762-766.**
- INTNER, Sheila. Struggling Toward Retrieval: alternatives to Standard Operating Procedures Can Help Librarians and the Public. *Cataloging & Classification Quarterly.* 2003, vol. 36, issue 3/4, s. 71-87. Dostupné též komerčně ve formátu PDF na platformě EBSCOhost: <<http://ebSCOhost.com/>>. ISSN 0163-9374.
- INTNER, Sheila; WEIHS, Jean. 1998. *Special libraries : a cataloging guide.* Englewood : Libraries Unlimited, 1998. xiii, 452 s.
- **JONES, Carol. 2010. RE: *Expansive classification in your library* [elektronická pošta]. Message to: Jaroslava Beranová. 20. 7. 2010 [cit. 2010-07-22]. Osobní komunikace.**

- **KALISH, Benjamin. 2007. *The real reason for the obscurity of the Cutter Expansive Classification system* [online]. HTML version. 2007-12-16 [cit. 2009-12-30]. Dostupné z WWW: <http://web.simmons.edu/~kalish2/cutter/obscurity_of_the_expansive_classification.html>.**
- **KELLY, Michelle. 2005. Eminent library figures : a reader. *M/C Journal : journal of media and culture* [online]. 2005, vol. 8, issue 4 [cit. 2010-01-25]. Dostupné z WWW: <<http://journal.media-culture.org.au/0508/07-kelly.php>>.**
- **KNOWLTON, Steven A. Criticism of cataloging code reform, as seen the pages of Library Resources and Technical Services (1957-66). *Library Resources & Technical Services*. 2009, vol. 53, no. 1, s. 15-24. ISSN 0024-2527.**
- **KOVÁŘ, Blahoslav. 1981. *Věcné pořádkání informací a selekční jazyky*. Díl 1, Úvod do problematiky : systematické pořádkání. Praha : UVTEI, Institut pro mimoškolní vzdělávání, 1981. 144 s.**
- ***KTD : Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV)* [online]. 2003. Praha : Národní knihovna České republiky, 2003- [cit. 2010-22-06] Dostupné z WWW: <<http://sigma.nkp.cz/cze/ktd>>.**
- **KUSHIYAMA, Gwen. 2010. Charles Ammi Cutter. In The University of Hawai. *The University of Hawai'i system : like no other place on earth* [online]. University of Hawai : Hawai, c2010, last modif. on 25 January 2010 [cit. 2010-01-26]. Dostupné z WWW ve formátu PDF: <<http://www2.hawaii.edu/~wertheim/Charles%20Cutter.pdf>>.**
- **LARSON, Ray R. 1991. The decline of subject searching : long-term trends and patterns of index use in an online catalog. *Journal of the American Society for Information Science*. 1991, vol. 43, no. 3, s. 197-215. ISSN 1532-2882.**
- ***LC Cutter Tables* [online]. York University Libraries, c1996 [cit. 2010-01-29]. Dostupné z WWW: <<http://www.library.yorku.ca/ccm/Biblio/cutter/lccutter.htm>>.**

- **Library Corporation. 2000–2001 *LC Cutter Tables : contents* [online]. [West Virginia] : The Library Corporation, c2000-2001 [cit. 2010-07-26]. Dostupné z WWW: <<http://www.itsmarc.com/crs/cutr0001.htm>>.**

- **Library of Congress. 2008. *Guidelines for using the LC online Shelflist and formulating a literary author number : Cutter table* [online]. Washington : Library of Congress, [last upd.] 24 November 2008 [cit. 2010-07-09]. Dostupné z WWW: <<http://www.loc.gov/catdir/pcc/053/table.html>>.**

- **Library of Congress. 2010. *Library of Congress Classification Outline* [online]. Washington : Library of Congress, [cit. 2010-07-09]. Dostupné z WWW: <<http://www.loc.gov/catdir/cpsolcco/>>.**

- *LIS 512 Introduction to Knowledge Organization : assigning Library of Congress Cutter Numbers* [online]. [cit. 2010-01-30]. Dostupné ve formátu PDF z WWW: <<http://myweb.liu.edu/~mkipp/512/512cutterhowto.pdf>>.

- **MACHÁČKOVÁ, Tereza. 2006. Možnosti uspořádání fondu v Národní technické knihovně ČR. *Ikaros* [online]. 2006, roč. 10, č. 1 [cit. 2010-07-17]. Dostupné z WWW: <<http://www.ikaros.cz/node/2097>>. ISSN 1212-5075.**

- **MACHÁČKOVÁ, Tereza. 2007. Třídění Kongresové knihovny. *Ikaros* [online]. 2007, roč. 11, č. 6. [cit. 2010-01-24]. Dostupné z WWW: <<http://www.ikaros.cz/node/4182>>. ISSN 1212-5075.**

- **MALTBY, Arthur. 1975. *Sayer's Manual of Classification for Librarians*. 5th ed. London : André Deutsch, 1975. 336 s.**

- **MARTIN, Charity K.; CASSNER, Mary. 2003. Strategies for providing access to a specialized collection : cataloging decisions affecting the Quilt Newsletter Collection at the University of Nebraska-Lincoln. *Cataloging and Classification Quarterly*. 2003, vol. 36, issue 1, s. 91-99. Dostupné též komerčně ve formátu PDF na platformě EBSCOhost: <<http://ebSCOhost.com/>>. ISSN 0163-9374.**

- **MIKSA, Francis. 1974. *Charles Ammi Cutter: Nineteenth-Century Systematizer of Libraries*. University of Chicago, June 1974. 893 s. Dostupné tiež z WWW: <<http://www.ischool.utexas.edu/~miksa/dissertation.html>>.**
- **MOWERY, Robert L. 1976. The Cutter Classification : still at work. *Library Resources & Technical Services*. 1976, vol. 20, no. 2, s. 154-156.**
- **National Library of Medicine (U.S.). 2009. *United States National Library of Medicine* [online]. Bethesda : U.S. National Library of Medicine, c1993, last review 24 August 2009, [cit. 2010-07-15]. About the NLM. Cataloging. Shelflisting Procedures for Monographs and Classed Serials. Dostupné z WWW: <<http://www.nlm.nih.gov/tsd/cataloging/shelf.html#useof>>.**
- **O'NEILL, Edward T. et al. 1997. Four-figure Cutter Tables. In *Annual Review of OCLC Research 1996* [online]. Dublin, OH : OCLC Online Computer Library Center, 1997 [cit. 2009-12-27]. Dostupné z WWW: <<http://worldcat.org/arcviewer/1/OCC/2003/06/17/0000003512/viewer/file1.html>>.**
- **OLSON, Hope A.; BOLL, John J. 2001. *Subject analysis in online catalogs*. 2nd ed. Englewood (CO, USA) : Libraries Unlimited, 2001. [Kap.] 6., Subject headings and descriptors, Cutter's pragmatic solution, s. 114. ISBN 1-56308-800-2.**
- **OSBORN, A. D. 1991. From Cutter and Dewey to Mortimer Taube and beyond : a complete century of change in cataloging and classification. *Cataloging & Classification Quarterly*. 1991, vol. 12, issue 3/4, s. 35-50. ISSN 0163-9374.**
- **PALÁTOVÁ, Rozália. 1974. *Základy klasifikácie*. Bratislava : Univerzita Komenského v Bratislavě, 1974. 159 s.**
- **PARTAP SATIJA, Mohinde. 1990. Book number and call number. In KENT, Allen (ed.). *Encyclopedia of library and information science*. Vol. 45. New York : Marcel Dekker, 1990. s. 18-45.**
- **PENNELL, Charley (red.). 2004. *LC Cutter Tables* [online]. Memorial University Libraries, c2003, page last upd. 9 February 2004 [cit. 2010-01-29]. Dostupné z WWW: <<http://staff.library.mun.ca/staff/toolbox/tables/cutter.htm>>.**

- **PRYTHERCH, Raymond John (comp.). 2005. *Harrod's librarians' glossary and reference book : a directory of over 10,200 terms, organizations, projects and acronyms in the areas of information management, library science, publishing and archive management*. 10th ed. Aldershot (UK) : Ashgate Publishing, 2005. 753 s. ISBN 0-7546-4038-8.**

- ***Public Libraries Act* [online]. [cit. 2010-05-26]. Dostupné z WWW: <<http://www.spartacus.schoolnet.co.uk/Llibrary.htm>>.**

- **SAYERS, W.C. Berwick. 1944. *A Manual of Classification for librarians and bibliographers*. London : Grafton & Co., 1944. 344 s.**

- SCHIFF, Adam L. 1999. *Geographic Cutter Table for U.S. States and Regions (in one alphabetical arrangement)* [online]. San Francisco (CA, USA) : California Academy of Sciences, last upd. on 15 April 1999 [cit. 2010-01-29]. Dostupné z WWW: <<http://research.calacademy.org/redirect?url=http://researcharchive.calacademy.org/research/library/geogra.htm>>.

- SCHIMDT, Karen A. 1991. Librarians on Lookout Mountain. *American Libraries*. 1991, vol. 22, issue 6, s. 570. Dostupné též komerčně ve formátu PDF na platformě EBSCOhost: <<http://ebSCOhost.com/>>. ISSN 0002-9769.

- SCHLUP, Leonard; PASCHEN, Stephen H. (eds.). 2009. *Librarianship in Gilded Age America : an anthology of writings, 1868-1901*. Jefferson, N.C. : McFarland & Co., 2009.

- SINGH, Kunwar Pal. 2009. Book Numbers : Indian and Cutter. *Knowledge Organization*. 2009, vol. 36, no. 1, s. 61-62. ISSN 0943-7444.

- SKOLKOVÁ, Linda; ŠEVČÍKOVÁ, Barbora. 2006. Možnosti stavění volně přístupného knihovního fondu podle hesel z PSH. In *Knihovny současnosti 2006 : sborník ze 14. konference, konané ve dnech 12.-14. září 2006 v Seči u Chrudimi*. [Sestavil Jaromír Kubíček]. Brno : Sdružení knihoven ČR, 2006, s. 348-367. Dostupné také z WWW: <<http://www.svkos.cz/data/xinha/sdruk/KS2006/2006-3-348.pdf>>.

- SLAVIS, Dobrica. 1996. CUTT-x : an expert system for automatic assignment of Cutter numbers. *Cataloging and Classification Quarterly*. 1996, vol. 22, no. 2, s. 71-87. ISSN 0163-9374.
- STONE, Alva. 2000. The LCSH Century : a brief history of The Library of Congress Subject Headings, an introduction to the centennial essays. *Cataloging & Classification Quarterly*. 2000, vol. 29, no. 1-2, s. 1-15. ISSN 0163-9374.
- STROMGREN, Pip. 2009. Library Systematizer Extraordinaire. In Forbes Library. *Forbes library : Northampton's public library* [online]. Massachusetts : Forbes Library, c1997-2009, last update 30 December 2009 [cit. 2010-01-01]. Dostupné z WWW: <<http://www.forbeslibrary.org/about/cacutter.shtml>>.
- ŠAMURIN, Jevgenij Ivanovič. 1955. *Očerni po Istorii bibliotečno-bibliografičeskoj klassifikacii*. Tom 2. Moskva : Vsesojuznaja knižnaja palada, 1955. 562 s. Pracovní překlad kapitol 5, 6 a 7 pro studenty ÚISK Peter Pálka.
- ŠTÝBROVÁ, Lenka. 2009. *Charles Ammi Cutter – život a dílo. Možnosti využití Cutterovy Expanzivní klasifikace v knihovnách ČR*. Brno : Masarykova univerzita. Filozofická fakulta. Kabinet informačních studií a knihovnictví, 2009. 49 s. Dostupné též z WWW: <http://is.muni.cz/th/179519/ff_b/>.
- *Table Cutter Sanborn / Cutter Sanborn Table* [online]. c2000, last upd. 18 February 2008 [cit. 2010-01-29]. Dostupné z WWW: <<http://www.davignon.qc.ca/cutter1.html>>.
- *Table of In-House Translation Cutter Numbers* [online]. York University Libraries, 12 December 2007, last upd. 5 September 2008 [cit. 2010-01-29]. Dostupné ve formátu PDF z WWW: <<http://www.library.yorku.ca/binaries/Biblio/ExpandedLCTranslationCutters.pdf>>.
- TAIT, James A. 1969. *Authors & Titles: an analytical study of the autor concept in codes of cataloguing rules in the English language, from that of the British Museum in 1841 to the Anglo-American Cataloguing rules 1967*. 1st ed. London : Bingley, 1969. 154 s.

- **TAYLOR, Arlene G. 1995. On the subject of subjects. *The Journal of Academic Librarianship*. 1995, vol. 21, issue 6, s. 484-491. ISSN 0099-1333.**
- **TAYLOR, Arlene G. 1999. *The Organization of Information*. Englewood : Libraries Unlimited, 1999. 280 s. ISBN 1-56308-498-8.**
- *The Columbia Electronic Encyclopedia*. 6th ed. New York : Columbia University Press, 2009. Cutter, Charles Ammi, s. 12752. Encyklopedie dostupná též online na WWW:
<<http://www.questia.com/PM.qst.jsessionid=LdtZbLvbDy0ymLMvqHq1nJJSyfSK9tQHjVSkqkl2p7RQjQvndr!135482206!-257122373?a=o&d=117013765>>.
- *Understanding Call number* [online]. c2010 [cit. 2010-30-01]. Dostupné z WWW:
<<http://geography.about.com/library/congress/blhowto.htm>>.
- University of Illinois (Urbana-Champaign campus). 2007. *University Library : University of Illinois at Urbana-Champaign* [online]. Urbana : University of Illinois at Urbana-Champaign, last modif. on 9 July 2007 [cit. 2010-01-30]. Library. Content Acces Management. Call numbers. Cuttering. Dostupné z WWW:
<<http://www.library.illinois.edu/cam/callnumbers/cutter.html>>.
- **VELEK, Jiří. 2010. Exkurze do informatického oddělení Knihovny Matematicko-fyzikální fakulty Univerzity Karlovy v Praze. *Ikaros* [online]. 2010, roč. 14, č. 6 [cit. 2010-19-07]. Dostupné z WWW: <<http://ikaros.cz/node/6248>>. ISSN 1212-5075.**
- WEDGEWORTH, Robert (ed.). 1993. *World Encyclopedia of Library and Information Services*. 3rd ed. Chicago : American Library Association, 1993. 905 s. Expansive Classification, s. 209. ISBN 0-8389-0609-5.
- WIEGAND, Wayne. 1999. This month 161 ago... *American Libraries*. 1999, vol. 30, issue 1, s. 108. ISSN 0002-9769.
- **WINKE, R. Conrad. 2004. The contracting world of Cutter's Expansive Classification. *Library Resources and Technical Services*. 2004, vol. 48, no. 2, s. 122-129. ISSN 0024-2527.**

- ZHAO, Lisa. 2004. Save space for "Newcomers"-- analyzing problems in book number assignment under the LCC System. *Cataloging & Classification Quarterly*. 2004, vol. 38, issue 1, s. 105-119. Dostupné též komerčně ve formátu PDF na platformě EBSCOhost: <<http://ebSCOhost.com/>>. ISSN 0163-9374.

